

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredno nedelje in praznike. — Inzerati do 80 petič vrst a Din 2, do 100 vrst a Din 2,50, od 100 do 300 vrst a Din 3, večji inzerati petič vrst Din 4.—, Popust po dogovoru, inzeratni davek posebej. — Slovenski Narod veleva mesečno v Jugoslaviji Din 12.—, za inozemstvo Din 25.— Rokopisni se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Knažičeva ulica št. 5
Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR, Grajski trg št. 7 — NOVO MESTO, Ljubljanska cesta, telefon št. 26 — CELJE, celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65; podružnica uprave; Kocenova ul. 2, telefon št. 190 — JESENICE: Ob kolodvoru 101.
Poštna hranilnica v Ljubljani št. 10.351

Mrzlične priprave na vojno

Sestanek v Godesbergu je bil brezuspešen — ČSR je že sinoči odredila mobilizacijo, davi ji je sledila Francija — Tudi Anglija je storila velike vojaške ukrepe — Nemška vojska se koncentrira na mejah — Rusija koncentrira čete ob poljski in rumunski meji

PRAGA, 24. sept. br. Kriza Evrope je dosegla v pretekli noči svoj vrhunec. Nemčija je v godesberškem memorandumu fiksirala svoje definitivno stališče o ureditvi češkoslovaškega problema. Javnost njegove vsebine ne pozna. A vtis, ki ga je godesberški komuniké o tej stvari napravil na poročevalce svetovnega tiska, je bil glede na mobilizacijo češkoslovaške vojske tak, da predstavlja memorandum stvarno ultimatum.

V Godesbergu: Nemški ultimatum

Dogodki so se včeraj v Godesbergu i v Pragi razvijali s stopnjujočo se brzino. Le njihov značaj je bil po svojem zunanjem videzu povsem drugačen: v Godesbergu oklevanje, pesimizem, negotovost, v Pragi bliskovito naraščajoča samozavest, prebujajoči se narodni ponos, nepopisna pogumna odločnost braniti domovino do zadnjega moža. Rezultati prvega Chamberlainovega sestanka s Hitlerjem so bili taki, da so se v resnici pokazale nove, skoraj nesprejemljive difference med Hitlerjevimi berchtesgadenskim in godesberškimi zahtevami. Od sudetsko-nemškega problema so se nemške zahteve razširile še na poljsko, madžarsko, pa na obča politična vprašanja. Hitler je zahteval demobilizacijo češkoslovaške vojske, kontrolo škodljivih tovarn, sistranje češkoslovaških zvez s Francijo in Rusijo, politično subordinacijo Češkoslovaške Berlinu, vse to poleg radikalne nemške aneksije češkoslovaških obmejnih okrožij in podobne ureditve položaja poljske in madžarske manjšine na Češkoslovaškem. Vesti iz Nemčije o novinski kampanji proti Češkoslovaški, ki je spravila narodno-socialistično javnost v ekstazo, in o vojaških ukrepih vzdolž češkoslovaške meje so poleg vsega omenjenega pripravile Chamberlaina do tega, da je od Hitlerja včeraj jutraj zahteval vsaj časne garancije za mir. Hitler je svoje zahteve znatno omejil. Ni pa hotel pristati na taka jamstva in tudi ne na širše garancije za okrnjeno Češkoslovaško, preden se ne bi rešilo vsaj poljsko in madžarsko vprašanje. Razgovori so bili prekinjeni. Šele ob pozni večerni uri so Chamberlaina pridobili za nov razgovor s Hitlerjem. Po treh urah ponočnega sestanka je bil izdan komuniké, ki je v toliko zanimiv, da se njegova nemška verzija razlikuje od angleške, ki pa bistveno položaja ni razčistila, nasprotno je nastala v razpletu situacije praznina, v katero je udarila vest o delni mobilizaciji francoske vojske. Chamberlain je sicer menil, da situacije še ne more smatrati za brezupno in da se bodo morda pogajanja

nadaljevala, toda stroji evropskih oboroženih sil so že v polnem obratu. Kdo naj bi jih ustavil? Chamberlaina ni več v Godesbergu!

V Pragi: Na meje!

V Pragi so bili v četrtek zvečer obveščeni, da je Hitler v Godesbergu z vsoto gotovostjo računal s tem, da bo nemška vojska naslednje jutro brez borbe zavzela sudetsko-nemško področje še preden bo sporazum zaključen Češkoslovaška vlada na to ni mogla pristati. Ze v popoldanskih urah se je češkoslovaško vojaštvo pojavilo spet v sudetsko-nemških mestih, v katerih so že vihrale narodno-socialistične zastave in nastopale formacije sudetsko-nemških rediteljev. Položaj je postal odločen in vlada generala Sirovega je izdala definitivne ukrepe. Prezident republike je proglasil splošno mobilizacijo. Kakor delna mobilizacija dne 21. maja, je tudi sedaj splošna mobilizacija je popolnoma uspešna. Češkoslovaška vojska je bila dopolnena že vsa zbrana na svojih postojankah.

V Parizu:

Delna mobilizacija

Že včeraj popoldne je predsednik vlade Daladier pod pritiskom svoje lastne radikalno-socialistične frakcije, izjavil, da bo Francija podprla Češkoslovaško, če bi jo kdo še zdaj z oboroženo silo napadel. Na sredi seji francoske vlade, ki je trajala pozno v noč, pa so bili sprejeti dokončni ukrepi. Sredi noči j. bila proglašena mobilizacija sedem letnikov francoskih rezervistov, katerih pri vdolki so se davi že pojavili 3 km za Maginotovo linijo, ki je z 14 dni popolnoma zasedena po tehničnih četah.

V Moskvi: Na češko-slovaški strani

V Moskvi je razvoj situacije, posebno pa pripravljajoča se poljska intervencija, izzvala hudo reakcijo Namestnik zunanjega ministra Potemkin je zagrozil z odvedjo nenapadalnega pogodbé s Poljsko. Poljska je na to v Moskvi zavrnila tako rusko vmešavanje v poljske zadeve, v Varšavi pa poslanikoma zapadnih velešil zagotovila, da poljska vojska ne bo prestopila češkoslovaške meje.

Položaj je tak, da lahko vsak trenutek izbruhne katastrofa. Chamberlain je že v Londonu. Pravkar se posvetoje s Halifaxom, Simonom in Hoareom.

Ministrski predsednik Chamberlain se je v petek zvečer v spremstvu angleškega poslanika v Berlinu Nevilla Hendersona in svojega prvega svetovvalca Horacea Wilsona pripeljal v hotel Dreesen, kjer ga je sprejel Hitler v družbi zunanjega ministra Ribbentropa. Chamberlain se je prišel posloviti. Kancelar Hitler je izrekel ministrskemu predsedniku Chamberlainu in obče angleški vladi v svojem imenu in v imenu vse Nemčije, iskreno zahvalo

za njuno prizadevanje, da bi se dosegla mirna ureditev problema.

Danes jutraj se bo angleški ministrski predsednik Chamberlain s svojim spremstvom z letalom vrnil v Anglijo. Zaključni razgovor kancelarja Hitlerja in predsednika Chamberlaina je trajal tri ure. Ob 1.30 se je predsednik Chamberlain poslovil od Hitlerja, ki je svojega gosta spremlil do avtomobila pred hotelom Dreesen.

Splošna mobilizacija na češkoslovaškem

Praga, 24. sept. br. Nocoj ob 22.15 je bila v vsej Češkoslovaški objavljena splošna mobilizacija. Mestni uslužbenci so pričeli v Pragi na vidnih mestih takoj lepiti mobilizacijsko odredbo prezidenta republike. Češkoslovaške radijske postaje pa so v češčini, slovaščini, nemščini, ruščini, poljščini in madžarščini objavile mobilizacijski dekret.

V vojno so vpoklicani vsi vojni obvezniki in druge rezerve do starosti 40 let, oficirji in podoficirji pa tudi v višji starosti. Vojni obvezniki morajo biti v šestih urah v krajih, ki so jim bili že

prej določeni in zabeleženi v njihovih vojaških knjižicah. Vojni obvezniki se morajo podati na svoja mobilizacijska mesta po najkrajši poti, po možnosti z železnico.

Vsi obvezniki se morajo zglasti pri svojih edinicah, odnosno na omenjenih določenih krajih v ponošenih oblekah, z rezervami hrane za dva dni, z vsem priborom, z zimskim perilom in še z ostalimi nujnimi potrebščinami.

Mobilizirana so tudi vsa motorna vozila, dalje vozovi, konji in druga vprežna vozila ter vsa privatna letala.

Francija je mobilizirala sedem letnikov

Pariz vso noč na nogah — Delna mobilizacija je bila proglašena davi na vse zgodaj

PARIZ, 24. sept. v. Od leta 1914 francoska prestolnica še ni doživela tako napete noči, kakor je bila današnja. Kljub poznim uram je na stotisoče ljudi potprežljivo čakalo po bulvarih poročil o poteku usodnega sestanka v Godesbergu, kjer se je razpravljalo o miru, ali vojni.

Ko so davi objavile posebne izdaje pariških listov izjavo predsednika angleške vlade Chamberlaina, da so odnošaji popolnoma prekinjeni in da je zelo truden, so Parižani vedeli, pri čem so. Ob 4. jutraj (po našem ob 5.) so se oglasile vse francoske radijske postaje, ter pričele s čitanjem mobilizacijskega razglašja za 7 letnikov, to je okoli milijon mož. Mobilizacijski razglas je že tudi publiciran po lepkih. S tem je Francija, ki je do sedaj klicala svoje rezerviste individualno po dorokje, prvi proklamirala po svetovni vojni delno mobilizacijo svoje oborožene moči.

Danes jutraj je sporočil strasburški radio prebivalstvu, da bo mesto v slučaju konflikta izpraznjeno in da naj se takoj pripravijo za slučaj takega ukrepa. Na nemškem bregu Rena so že opolnoči ugasnile vse luči.

Francoska vlada je ob 8. jutraj sporočila, da je Maginotova linija v polni vojni pripravljenosti in da ne potrebuje več nobenih ojačenj, ker je že nekaj tednov sem popolnoma zasedena s tehničnimi četami.

Pariški listi objavljajo na prvih mestih poročila o demisiji francoske vojaške mislija v Pragi generala Faucherja, ki je izstopil iz francoske vojske in vstopil v češkoslovaško ter sprejel češkoslovaško državljanstvo. Njegov korak je vzbudil najboljše komentarje.

Napetost v Londonu

Razpoloženje na Angleškem — Nemške čete gredo na mejo — Prvi ukrepi angleške vlade

London, 25. sept. v. Angleška javnost stoji pod vtisom usodnega razpleta mednarodnega političnega položaja. Listi izdajajo vedno nove izdaje, ki jih prebivalstvo kar trga iz rok prodajalcem v nadi, da bo v poslednjem trenutku še mogoče najti način za mirno rešitev. Oči angleškega naroda so danes uprte v premiera Chamberlaina, na katerem leži te ure največja odgovornost, kar jih je kdaj nosil kak angleški državnik.

Po poročilih angleških informatorjev so nemške železnice prenatrpane z vojaškimi transporti, ki se vlivajo po vseh mogočih progah proti vzhodu na češkoslovaško mejo. Prav tako so prenatrpane ceste, ki vodijo na severovzhod z oddelki motoriziranih čet in tako zvanih oklopnih divizij, ki štejejo po 400 lahkih, srednjih in težkih tankov.

Proti večeru so letale proti češkoslovaški meji velike eskadre težkih tromotornih nemških bombardierjev.

Nemčija je ukinila vse železniški promet s Češkoslovaško ter začelo tudi osebni promet na progah, ki vodijo proti meji. Na njih vozijo te ure veliki nemški vojaški transporti.

Pričeli pripravljati za akcijo tudi vojne ladje, ki so bile doslej v rezervi.

Snoči so bile po londonskih ulicah velike manifestacije, katerih so se udeležile ogromne množice ljudi. Med njimi je bilo posebno mnogo londonskega delavstva.

Londonske in ostale angleške radijske postaje oddajajo vsake pol ure navodila prebivalstvu za obrambo pred zračnimi napadi. Danes je v Angliji najbolj kupovana in čitana knjiga o obrambi proti letalskim napadom.

London, 24. septembra. AA. (Havas). Vesti o prekinitvi pogajanj v Godesbergu so snočni listi objavili v posebnih izdajah. Ljudje so s tolikim zanimanjem navallili na prodajalce časopisov, da so jih naravnost blokirali in je po ulicah ponekod zastal promet.

Mussolini:

ČSR ima še šest dni časa

Italija je brezpogojno na strani Nemčije

PADOVA, 24. sept. v. V Padovi je danes dopoldne govoril predsednik italijanske vlade Mussolini, ki se je dotaknil problema sudetskih Nemcev in dejal, da je šla Nemčija v svoji potrebitivosti do skrajnih mej. Nadaljeval je, da je bil Pragi stavljen ultimatum do 1. oktobra, da sprejme nemške zahteve. Odločujoči faktorji imajo šest dni časa premisliti, da se

Chamberlain zopet v Londonu

LONDON, 24. sept. e. Davi ob 7.45 je angleški ministrski predsednik Chamberlain z vsem svojim spremstvom zapustil Köln. Z letalom se je vrnil v Anglijo. Na bestonskem letališču je njegovo letalo pristalo že ob 10. dopoldne.

Na Downing Streetu se je še pred poludnem sestel ožji ministrski svet. Zbrali so se Chamberlain, finančni minister John Simon, notranji minister Samuel Hoare in vojni minister Hore Belisha. Ministrski predsednik je na sestanku podal svoje prvo podrobno poročilo o svojem drugem obisku pri Hitlerju in o razpletu mednarodne situacije, v kateri so postale oborožene sile posameznih držav, ki se ena za drugo mobilizirajo, odločilnega pomena.

Za popoldne je opovedana plenarna seja vlade. Na njej bo ministrski predsednik podal ponovno podrobno poročilo o godesberških razgovorih in zaključkih ter o komplikacijah, ki se že pojavljajo.

Ruska koncentracija proti zapadu

PARIS, 25. sept. v. Rusija je obvestila francosko vlado, da je izvršila vse vojaške mere in da je koncentracija ruske vojske ob zapadnih mejah v polnem teku. Posebne ruske armade so zbrane tudi v R-sarabiji kot najbližji točki za pot proti Češkoslovaški.

Češkoslovaška vojska na mejah

PRAGA, 24. sept. v. Po objavi mobilizacijskega razglašja v vseh češkoslovaških radiopostajah se je okrog polnoči oglašal speaker ter z dvignjenim glasom prebral posebno obvestilo, s katerim se sporoča svetu in češkoslovaškemu narodu, da stoji na češkoslovaški državi meji češkoslovaška vojska, ki bo odsele odgovorila na vsako kršenje integritete Češkoslovaške države z orožjem v roki. Na češkoslovaških mejah stoji danes topovi, strojnice in baioneti oboroženega češkoslovaškega naroda. Z njimi bomo v bodoče odgovarjali za vse nedopustne napade na našo mejo. Danes branimo Čehi mir Evrope.

Telefonski promet s ČSR prekinjen

Beograd, 24. septembra p. Telefonske zveze s Češkoslovaško so od polnoči prekinjene. Preko Maribora je izključeno dobiti zvezo s Češkoslovaško, ker je, kakor vse kaže, Nemčija prekinila zvezo. Prav tako ni mogoče dobiti zveze s Prago odnosno s Češkoslovaško preko Madžarske, ker so madžarske oblasti že snoči ob 11. ukinile ves telefonski in tudi brzojavni promet. Češkoslovaška ima zdaj telefonsko zvezo najbrž samo še preko Rumunije in naše države, odtod pa po kablu z ostalim svetom.

Na Madžarskem

BUDIMPEŠTA, 24. sept. e. Snoči ob 23. takoj po objavi odloka o mobilizaciji na Češkoslovaškem, so madžarske oblasti prekinile vse telefonske zveze s Češkoslovaško. Ob 11.30 so bili vsi madžarski oficirji pozvani, da se takoj javijo svojim četam. Poziv se je glasil: Se nocoj!

BUDIMPEŠTA, 25. sept. v. Madžarski listi poročajo, da je od snoči zaprta meja napram Češkoslovaški republiki. Prekinjene so tudi vse telefonske in brzojavne zveze. Madžarski listi objavljajo članke, v katerih pozivajo madžarsko vlado naj takoj pošlje praški vladi ultimát, v katerem naj postavi zahteve, da takoj odstopi Madžarski, kjer so naseljeni Madžari, dalje del del podkarpatske Rusije, ker hoče dobiti Madžarska neposredno zvezo s Poljsko. Pri tem se sklicujejo na zahteve poljske javnosti, da je treba doseči skupno mejo med Poljsko in Madžarsko. Končno zahtevajo Madžari še del Slovaške s slovaškimi prebivalstvom kateremu obljubljajo avtonomijo.

Madžarski listi objavljajo poziv za vpis v madžarsko prostovoljsko legijo, ki bo nastopala zaenkrat na strani nemške vojske.

Izletniški vlak Celje — Dravograd jutri ne vozi

Ljubljana, 24. sept. AA. Direkcija državnih železnic v Ljubljani objavlja, da izletniški vlak Celje—Dravograd—Meža in obratno, ki je bil objavljen za jutri, dne 25. septembra, ne vozi.

Dramatični razvoj godesberških dogodkov

V skrajno napetem položaju sta se Chamberlain in Hitler po presledku 24 ur sestala

GODESBERG, 24. sept. br. Položaj v Godesbergu se je včeraj jutraj nenadno hudo zapletel. Strašna kampanja nemškega tiska in druge okoliščine so Chamberlaina pripravile do tega, da je od Hitlerja že jutraj pismeno zahteval jamstvo, da nemška vojska ne bo vdrla na Češkoslovaško, preden se pogajanja ne bodo zaključila. Hkratu je odpovedal nadaljnje razgovore. V hotelu Dreesen so oklevali vse do popoldneva, ko je Hitler končno Chamberlainu vendarle pismeno odgovoril, da ne more sprejeti Chamberlainovih zahtev, hkratu pa tudi pojasniti najnovejšo nemško stališče glede ureditve češkoslovaškega problema. Poudaril je, da Nemčija tudi za morebitne nove češkoslovaške meje ne bo mogla jamčiti, dokler ne bodo urejeni ostali manjšinski problemi na Češkoslovaškem.

Nastopil je kritičen trenutek. V Godesbergu je zavladal obupen pesimizem, ki ga nista mogla zmanjšati niti dva formalna sestanka poslanika Hendersona in Chamberlainovega svetovvalca Wilsona z Ribbentropom. Pravili so celo že, da se bo Chamberlain, ki se je medtem odločil vrniti se davi v London, šele tik pred svojim odhodom poslovil od Hitlerja.

V poznih večernih urah pa se je situacija nenadno spremenila. Inicijativa za to je prišla od Hitlerja. Chamberlain je bil že pri večerji, ko je prejel od kancelarja vabilo na večerjo v Dreesenu. Odgovoril je, da bo prišel na obisk šele po večerji. Ob 22.35 je Chamberlain s spremstvom odšel v hotel Dreesen.

Sestanek je trajal cele tri ure. V nemških, pa tudi v angleških krogih se je razpoloženje spet nekoliko zboljšalo. Cham-

berlainovo slovo se je tako zavleklo, da so si bili vsi na jasnem, da so bile te tri ure za današnji dan, če že ne za delj, odločilne. Ob 1.30 se je Chamberlain odpravil nazaj v Petersberg. Šele uto pozneje je bil objavljen komuniké o sestanku, ki je pokazal, da so se pogajanja premaknila z mrtve točke, a iz katerega vsebine glede na dane okoliščine v Srednji Evropi nihče ni mogel zaključiti, da se bo splošni, skrajno napeti položaj v zadnjem trenutku izboljšal.

Komunike o nočnem sestanku

Godesberg, 24. septembra ob 4. jutraj. br. Davi ob 3. je bil objavljen naslednji komuniké o zaključku godesberških razgovorov med Chamberlainom in Hitlerjem:

»V prijateljskem duhu so se razgovori voditelja države in državnega kancelarja Hitlerja in angleškega ministrskega predsednika Chamberlaina v petek zvečer nadaljevali in zaključili z izročitvijo nemškega memoranda angleškemu ministrskemu predsedniku. V memorandu je nemška vlada podala končno stališče glede definitivne ureditve sudetsko-nemškega problema. Ministrski predsednik Chamberlain je sprejel memorandum na znanje in obljubil Hitlerju, da ga bo sporočil češkoslovaški vladi.

Politični obzornik

„Možitev tega večera“

Slovenstvo v svetovnoznani čisti pisatelj Karel Čapek je v „Lidovih novinah“ dne 22. t. m., torej oni kritični dan, objavil na svoj narod poslanico, iz katere zveni nezamerna bol, obenem pa tudi trdna vera, da bo češki narod srečno preštel tudi to težko preizkušnjo. Karel Čapek je dal svoji poslanici naslov »Možitev tega večera«, glasi pa se tako-le: »Bog, ki si ustvaril to našo krasno zemljo, ti vidiš našo bol in naše razočaranje, tebi nam ni treba praviti, kako nam je in kako so sklonjene naše glave. Ne radi sramoteli! Mi se nimamo za kaj sramovati in četudi nas usoda bije z železnimi biči. Ne, mi nismo bili poraženi, ne, mi nismo kazali premalo odločnosti. Naš narod ni izgubil nič na svoji časti, izgubil je samo kos svojega telesa. Smo kakor človek, ki ga je napadla oborožena okoličina. Že ob prvi in najgroznejši boleti čuti, da živi. Naš narod živi in prav v tej presilni boleti čuti, kako silno, kako globoko je njegovo življenje.

Bog, ki si ustvaril ta narod, tebi nam ni treba ničesar praviti, ali vsaj za nas same skušajmo naša usta in naše srce formulirati to, česar ne smemo nikdar izgubiti, namreč vero. Vero v sebe same in vero v tvojo zgodovino. Prepričani smo, da v zgodovini nismo stali in ne bomo stali na slabi strani. Prepričani smo, da je na naši strani in v naših težnjah več bodočnosti, več tega, kar zraste in prinese sad, kakor na strani nasilja in začasne moči. Pravica je več kakor moč, zato ker je večna. Ali že v tem težkem trenutku se moramo zakleti, da ne bomo čakali na to bodočnost s prekrizanimi rokami. Več kakor do sedaj bomo delali za svoj narod, za njegovo notranjo silo in edinstvo. Čim boljše ljudi napravimo iz svojega naroda, tem več storimo tudi za boljše mesto v zgodovini.

Tudi v naši usodi se odigrava sveta dogajanja, ki se bodo z veliko in slavno nujnostjo razvijala dalje. Ni se nam treba bati razvoja svetovskih dogodkov, nasprotno! Vsako nasilstvo, izvršeno na splošno človeške dobrotne svobode, miru in ravnopravnosti med ljudmi in narodi se maščuje. Neizmerno mnogo moramo delati sami za sebe, moramo se imeti med seboj bolj radi. Uverjeni smo, da je tudi v tem, predvsem pa v tem naše poslanstvo na svetu: izobličiti iz sebe narod, v vsakem oziru sposoben in vreden boljše bodočnosti, kakor je sedanja in prehodna temna epizoda evropske zgodovine.

Bože, ne prosimo te, da bi nas maščeval, prosimo te samo, da bi vsakomur izmed nas vdihnil duha zaupanja in da bi nikogar ne pustil zaman obupavati, marveč ga napotil, da bi si že sedaj poiskal ono, v čemer bi se lahko uveljavil in služil bodočim narodom in ciljem večnega naroda. Obupanec sedaj ne potrebujemo! Potrebujemo vere! Potrebujemo notranje sile! Potrebujemo tvoje ljubezni, ki nas desetkratno ojači! Nikdar ne bo mal narod tisti, ki se ne da omajati v svoji veri v bodočnost in v delu za svojo boljše prihodnost! —

Mnenja nemških strokovnjakov o Rusiji

Zanimivo je, kako sodijo sodobni nemški vojaški strokovnjaki o vojaški moči Rusije. Posnemamo te podatke, kakor sta jih že objavila zagrebška lista »Obzorje« in »Hrvatska straža«. — »Kriegswirtschaftliche Jahrbesichte«, letnik 1937, pišejo na 159. strani: »Situacija ruskega poljedelstva kot baze za prehrano vojske in prebivalstva za časa vojne ne povzroča nobenih skrbi, kar se tiče količine produkcije na tržni površini. Posejane površine in donosi stalno naraščajo. Sedaj doseženi donosi je več kakor zadosten, da zagotovo prehrano tudi v času vojne.« Na strani 163. se istotam ugotavlja: »Proučevanje najvažnejših baz vsake vojne industrije — produkcije premoga, železa in jekla — je pokazalo, da je Rusija zgradila vojno bazo težke industrije, ki je danes absolutno odgovarja največjim in najmodernejšim vojaškim potrebom.«

V knjigi »Handbuch der neuzeitlichen Wehrwissenschaften« piše podpolkovnik Müller-Leobnitz v II. zvezku na strani 664: »Oprema ruske vojske je popolnoma moderna. Silni razvoj Rusije na tehničnem polju je v prvi vrsti na korist oborožene moči.«

V knjigi »Kleine Wehrgeographie«, ki je letos izšla s pomočjo nemške vojne mornarice v Berlinu, čitamo: »Tekom zadnjih pet let se je ruski zapad spremenil v nenavaden močno trdnjavo, ki vzbuja veliko pozornost kot obrambni val... Rusija je na Daljnem vzhodu tako močna, da nihče ne sme računati s tem, da bi bila kdaj prisiljena umakniti večje armade iz zapadnih delov države, a na drugi strani evropska Rusija v obče ne misli na to, da bi kdaj morala zmanjšati svojo vojsko na Daljnem vzhodu v primeru evropskega konflikta.«

Admiral Prentzel, eden najodličnejših pomorskih strokovnjakov sodobne Nemčije, je na svojem predavanju v Aachenu, kakor je poročala »Kölnische Zeitung« z dne 19. feb. 1938., izjavil, da »imajo Rusi danes najmočnejše podmorniške brodogradne sile«. In to mišljenje potrjuje tudi službeni »Handbuch der neuzeitlichen Wehrwissenschaften« (zvezek II., I. del »Die Kriegsmarine«, stran 369, letnik 1938., Berlin).

»Die Wehrmacht«, glasilo nemškega vojnega ministrstva, je objavila meseca marca letos razpravo o ruski vojski in pravi v tej razpravi doslovno, »da je ruska vojska danes najmočnejša vojska, ki je bila kdaj na svetu formirana.« Z ozirom na vse te momente odsvetuje general von Mettsch v svoji knjigi »Der einzige Schutz gegen die Niederlage«, ki je nedavno izšla v Breslavi, vsak napadalni namen proti Rusiji in to iz geopolitičnih razlogov in z ozirom na moč ruske vojske ter priporoča v tem pogledu popolno politično preorientacijo.

Iz Novega mesta

Peroka. Poročila sta se v nedeljo v kapeli kapitelje cerkve g. mag. ph. Borisa Andrijaševiča in g. mag. ph. Agnisičeva. Novoporočencema, ki sta iz uglednih rodbin, iskreno čestitamo!

Cirila Završnik obsojena

kar je primela srečo v jed živo srebro — Sinovi se jo hoteli rešiti s prevzetom krivde

Ljubljana, 24. septembra. Sreči pozno v noč je predhodnik malega senata s. o. a. g. Rajko Ledarčan razglasil sodbo po obdolžitvah proti sinu Cirila Završnika, ki jo je dalšinski tožilec g. Fran Sever obtožil zločina soper življenja in telo po § 167 k. z., to je paragraf, po katerem se kaznuje s smrtjo do sedmih let, kdor potakne koga umoriti.

Še pred tedni smo poročali, ko je bila prva razprava proti Cirilu Završniku pred sodnim senatom, kako je njen mojster Jožef Završnik obtožil po zavzetju meša in mesa, ki mu ga je pripravila žena. Prvič je opozil v jed svetle krogiče, na jesenjak, drugi na Raketa in tretjič v Novem mestu. Jožef Završnik je železnica, ki spremlja vsake na vse strani v našem železniškem omrežju. Žalostna je zgodba njegovega nesrečnega zakonca. Mlad se je oženil, ko je šel k vojakom, se je njegova družinska sreča začela krhati. Baje ga je žena močno varala, žena pa je trdila, da jo vztrajno, da je mož njo varal. Prepripi hiši so bili čedalje bolj pogosti, sožitje obeh zakoncev in otrok je bilo čedalje bolj nemogoče.

Obtožnica je trdila, da je žena zavdala možu. Od srede januarja do 19. aprila mu je najmanj trikrat primela v jed živo srebro z namenom, da bi ga zastrupila in se ga na ta način znebila. Žena je izpravevala moža, koliko pokojnice bi dobila, bila je zadnje čase izredno prijazna, stregla mu je in mu pripravila za na pot jedila, ki so bila možu najljubša. Po zaužitju želja in mesa, ki mu ga je pripravila žena, je Jožef Završnik zbolel. Dobil je prvič in drugič hudo drisko. Ko je tretjič opazil v jed svetle krogiče, to je bilo v Novem mestu, je ženo opazil, ker je obstojal sum, da ga je hotela zastrupiti s živim srebrom. Policija je preiskala stanovanje in našla v šivalnem stroju skrito tubo z živim srebrom. Tedaj se je obtoženka spomnila, da je živo srebro prinesla nekod domov njen sin, ki je izjavil, da bo očetu pomagal z živim srebrom, ki povzroča, kakor je slišal v šoli, tudi drisko. Mati je živo srebro skrila, da ne bi otrok naredil kakšne neumnosti.

Policija je zaslišala sinove. Nastala so velika naspotja med izpovedjo matere in sinov. Končno so se sinovi odpovedali pričevanju, med tem ko je preiskovalni sodnik po prvi razpravi spopolnjeval dokazno gradivo, pa so se odločili, da bodo pričali. Včeraj so bili zaslišani vsi trije Završnikovi sinovi, ki so s svojimi izjavami pokazali, da sovražijo očeta. Eden izmed

njih, in sicer najmlajši, je prevzel krivdo na se. Izjavil je, da se je hotel maščevati nad očetom, ker mu je oče vedno očital, da ni njegov sin, ker ga je oče pretepal in ker mu je nekoč razsajal smučke. Ponoči, ko so vsi spali, je izlil živo srebro, ki ga je uporabljal za šolske potakuse, v zalje, ki je bilo pripravljeno za očeta.

Zaslišana sta bila tudi srednji in starejši brat, a skladnosti med njunimi izpovedmi glede na izpoved najmlajšega brata in matere ni bilo. Vse je kazalo na to, da so s sinovi domnili, da bodo mater rešili iz ječe.

Kar trije izvedenci so podali svoje mnenje o učniku živga srebra na človeški organizem. V mnogih točkah so si bila mnenja v nasprotju. Edini so bili izvedenci dr. Suher, dr. Merčun in dr. Seliskar pa v tem, da živo srebro ne more učinkovati kot strup, ako ga človek zaužije s hrano in živo srebro se ni kemično razkrojeno. Živo srebro povzroči samo lažjo ali težjo drisko, torej lahko telesno poškodbo. Pa na živga srebra ali njegove kemične spojine pa je hud strup.

Državni tožilec Fran Sever je dokazoval na podlagi pričevanj, da so sinovi oboževali očeta, govorili neresnico in da more biti živo srebro primerno sredstvo za zavdajo. Zastopnik zasebnega udeleženca železnice Jožef Završnik dr. Pega je zahteval 2000 din odškodnine za bolečine, ki jih je Završnik prejel, ko je po zaužitju zastrupljene jedi obolel. Opozoril je na vse okoliščine, ki kažejo na to, da je bilo samo ženi do tega, da spravi moža s sveta.

Razpravo je poslušalo številno občinstvo, največ je bilo žensk iz bežigradskega okraja, obtoženkinih sosed in znank. Ena izmed njih je pripeljala v dvorano tudi svojega kakega 6 let starega fantka, ki je napeto poslušal stori, o ljubosumnosti in zastrupljanju, dokler predsednik senata ni žensko z otrokom pozval, naj takoj zapusti dvorano. Mučno je bilo, ko je eden izmed sinov izjavil, da so v dvorani kar tri ženske, s katerimi je oče varal mater.

Sodišče se je pričelo, da je Cirila Završnik kriva, in sicer po § 181/I k. z., po katerem se kaznuje, kdor prizadeva komu lahko poškodbo. Dokazano je bilo, da je bes žena primela živo srebro v jed in sicer dvakrat, ker je imela najmanj namen moža poškodovati, ker je morala vedeti, da bo zbolel po zaužitju take jedi. Obsojena je bila na 7 mesecev zapora. Njen branilec dr. Knaflitz je prijavil revizijo in priziv.

Otvoritevna predstava v naši dram

Vprizoritev ruske romantične tragedije Alekseja Konstantinoviča Tolstega »Car Fjodor«

Ljubljana, 24. septembra. Ruska romantična tragedija v petih dejanjih (10 slikah) in v stihih je našla gladek, neprisiljen, dobro govornik ter lahko razumljiv slovenski prevod. Ustvaril ga je J. Vidmar, uprizoril režiser C. Debevec in prvič zaigral naš pridni dramski zbor.

Majhen je bil že lani ta zbor, a še manjši je letos. Odšli so Sava Severjeva, Bojan Stupica in Sanci, ki so stali v prvi vrsti naših najmočnejših in najbolj priljubljenih dramskih solistov; Stupica pa je bil tudi odlični režiser, ki je prinašal s svojimi vedno zanimivimi kreacijami višje sodobne režiserske umetnosti. Mali, kruto okrnjeni dramski zbor se je za začetek dramske sezone vendar po skupni volji velike, težke, klasične, s kolektivnimi prizori močno obložene tragedije. Z velikim naporom vse svoje že tolikokrat zmagovalno uveljavljene sposobnosti in marljivosti jo je postavil pred nas v kolikor možno živo učinkoviti in verjetni podobi.

»Car Fjodor« je bolj zgodovinska kronika kakor drama, niz romantično zajetih in poetično dvignjenih slik iz dobe med 1584. in 1598. Zgodovina poroča o Fjodorju, sinu carja Ivana Groznega, da je bil kot car »telesno in duševno beden slabši, ki je trčil svoj čas skoraj samo s surovimi zabavami in cerkvenimi paradami; ta car Fjodor je bil za vladanje torej dolga nesposoben in je že njegov oče postavil regentstvo iz peterih bojarjev, a vse tovaršje je odrinil Tatar Boris Godunov. Ta je zavladal poleg brezmočnega carja sam absolutno do Fjodorjeve smrti ter nato postal car. Boris Godunov je kot regent in kot car dokazal velike vladarske sposobnosti ter dosegel za Rusijo velike uspehe.

Dramatik A. K. Tolstoj, sodobnik Turgenjeva je pokazal prav posebno mojstrstvo s tem, da je iz zgodovinskega carja Fjodorja ustvaril izredno zanimivo dramsko osebnost. Tragikomeden je ta car, neskončno ljubezniv, resnično plemenit, a revček brez volje, brez moškega značaja, omahljiv, mehak kot vošek, nezanesljiv, doberčnik, ki misli vsak trenutek drugače in se da voditi kakor jagnje. Človeku se smili ta car, a hkratu mu je zoprn s svojo otroškostjo in strahopetnostjo; zbujajo sočutje in odpor s svojo slaboumnostjo.

Tako je pač le sreča za Rusijo, da jo vlada Tatar Godunov, bister, odločen, napreden mož širokega obzorja in neuklonljive volje. Zvit, zahrbtn, sleparski, verolomen in naravnost zločinski je ta azijski Godunov, ki lomi prisego in daje pomoriti vse protivnike svoje politike in svojega sistema. Lokavo je omrežil carjevo vojsko, kršil privilegije plemstva, trgovec in cerkve, toda hkratu je Rusijo moderniziral, je približal Evropi in jo napravil močno.

V žaloigri vidimo borbo Godunova z Ivanom Petrovičem Sujskim. To borbo dobi svede Godunov, naprednjak proti nazadnjaku, zločinec proti poštenjaku. Zakaj slavni, zmagoviti vrhovni vojskovodja Iv. P. Sujski je reaktor, ki mrzi Godunova zaradi njegovih reform, spletkarji proti regentu Godunovu, a ko vidi, da je car Fjodor popolnoma zaslepljen Godunovu, začne pravo zaroto in pripravi veliki upor. Carja Fjodorja hoče vredi s prestola in posaditi nanj njegovega najmlajšega brata Dimitrija. Toda tudi ta Dimitrij je bolan, božastnik. Ivan Grozni, sam blažnik, je zagrejal pač le s

umnika dobrotnika Fjodorja in božastnika Dimitrija.

Godunov da Dimitrija v Ugliči umoriti, Sujskega v jedi zadaviti ter vso zaroto z vrvjo in sekirno zaključiti. Car Fjodor se umakne Godunovu docela in carica Irena, sestra Godunova, je poslej lahko čepela s carjem vse dneve v cerkvi ali pa mu je čitala zgodbe iz življenja svetnikov.

Drama prinaša torej igralno močne ali komplikirane psihološke naloge. Car Fjodor nas spominja na Hamleta in obenem na Dostojevskega »Idiota«. Sujskijski zločini nad njim: »Ne, to je svetnik božji! Preprostost tvoja je od Boga!« — pa je v resnici le umišljenja vreden duševni in telesni impotent...

Odlično se je uveljavila zopet šaričeva s carico Ireno, ki jo igra in govori s toplo in jasno, ki zmerom osvaja naša srca.

Ali poleg tega glavnega kvarteta je še dober vrsta drugih osebnosti. Tu sta ljubezniški nesrečni par, knežna Mstislavica (Boštavzerjeva) in knez Sahovskoj (Jani), spletkar podlec knez Vasilij Sujskijski (Križanec), fanatik in rabelj carjeviča, Klesin (Potokar), zvodnica (Rakarjeva), pa trije cerkveni veljači, Dionizij (Debevec), Varlam (Lipah) in Job (Daneš).

V mislih, a živahnih epizodnih, v zboru se uveljavljajo vlogah nastopajo še Gregorin, Bratina, Drenovec, Plut, Galé in Sever.

Vacilj Skružny je ustvaril za desetorico slik skoraj prav toliko tipično ruskih, zelo lepih, slikovitih prizorišč, ki seveda vse bolj ali manj pogrešajo večje prostornosti in silnosti, ki je na našem odru nemogoča.

Prav zaradi temobe na odru se več mizerljivosti okorno ali nemo, nevarnost in velika romantična uprava komično. V celum je predstava žela uspehi in priznanje, ne da bi učinkovala globlje in s tisto pretrajevitostjo, ki jo dosega s čitljivim. Morda je tudi dolgotrajnost predstave — do 2.15. — in pa nezanimost dela, na toliko čisto kriva, da je bil celotni vtis krasno opremljen, v kostumih zelo lepe, s dekoracijami se odlikujejo in v vseh glavnih vlogah prav lepo podajane umetne medelje, kakor bi bil pričakoval. Fr. G.

SOKOL

Ljubljanski Sokol opomra in vabi na šesti sestanek, ki bo v ponedeljek 26. t. m. ob 20. uri v društveni sobi dvorani v Narodnem domu. Sestanek ima predvsem nalogo sestaviti kandidatsko listo bodočih družbenih uprave. Na sestanku pa bo imelo članstvo tudi priložnost opozoriti družbeno upravo na ovrženost nedostojne in izmetne svoje liste za predlogo.

Postani in ostani član Vodniške družbe!

Odlični gostje v Ljubljani

Ljubljana, 24. septembra.

Dopoldne ob 9.30 se je pripeljal v avtobusu z Bleda preko Kranja v Ljubljano 12 predstavnikov Mednarodne zveze potovalnih pisarn, ki so se zbrali te dni na Bledu h konferenci, kateri je predsedoval direktor Putnika g. Vladimir Perše iz Beograda. Med drugimi so se udeležili konference predsednik CEDOK-a inž. Fiala in direktor g. Halla iz Češkoslovaške, direktor »Europe« g. Nasta s prokuristom Kleinbergom iz Rumunije, direktor »Benetta« g. Björse iz Norveške, direktor »Coltrance« agencije za baltičske države g. Liciz, direktor »Orbisza« g. Romer iz Poljske, direktor »Ibusza« g. Lefeld iz Madžarske, generalni direktor CIT-a g. Oro iz Italije, predstavnik nemških agencij direktor dr. Wilhelm in direktor Buchholz, prisoten pa je tudi tajnik AGOT-a, kakor se imenuje skupno besedo mednarodna zveza potovalnih pisarn, inž. Antonijevič.

Predsednik, direktor g. Perše je na konferenci obžaloval, da niso prispeli vsi povabljeni predstavniki, zlasti iz Anglije, Francije ter ostalih držav. Na konferenci so zastopniki vsestransko obravnavali najvažnejše tehnične probleme, zlasti olajšave pri vseh vrstah potnih listih, valutni in devizni promet ter olajšave za potovanja po morju in železnici.

Včeraj popoldne so pohiteli udeleženci konference k Bohinjškemu jezeru. Izlet v bohinjski kot ob prekrasem vremenu je bil celoj njim, ki so v tem pogledu gotovo razvajeni, pravi užitek in nekateri niso mogli prehaliti lepote naše zemlje. Zvečer so se vrtnili nazaj na Bled, kjer jim je zdraviliška komisija priredila banket v Kazini. Davi ob 8. so se udeleženci konference odpeljali — Gorenjske do Kranja, kjer je bil kratak postanek, nato so pa nadaljevali pot v Ljubljano, kjer jim je bila prirejena v nebotičniku zakuska. Sledil je ogled nekaterih mestnih zanimivosti, nakar so gostje nadaljevali pot z avtobusom proti Dolenski. V Ribnici, v restavraciji »Pri Cenu«, jim je bilo pripravljeno pravo domače kosilo, nato pa so se odpeljali preko Kočevja in Delnice naprej do Sušaka, kjer se bo konference nadaljevala.

Naše gledališče

DRAMA

Začetek ob 20. uri
24. septembra, sobota: Veriga. Premiera. Premierski abonma.
25. septembra, nedelja: Car Fjodor. Izven.
26. septembra, ponedeljek: zaprt.
27. septembra, torek: Žene na Niskavoorju. Premiera. Premierski abonma.
Sreda, 28. septembra: Car Fjodor. Red Sreda.
Četrtek, 29. septembra: Veriga. Red Četrtek.

Drugi bo premiera Finžgarjeve ljudske igre »Veriga« za premierski abonma. Finžgar, ki je znan kot odlični poznavalec našega kmečkega življenja, je zdel v svojem delu kos podoželskega življenja ter orisal konflikt, ki nastane valed ponedvema pri svojem verige. Sodelujejo: Cesar, Potokar, Bratina, Drenovec, Lipah, Sever, Gale ter P. Juvanov, M. Boltarjeva, Rakarjeva in Gabrijelčičeva. Režiser: Milan Skrbinašek.

Premiera fimske igre »Žene na Niskavoorju«, kateri je spisala znana odlična pisateljica Hela Wuolijoki, bo v torek 27. t. m. Dejanje nam prikazuje boj mladega veleposelnika, ki stoji na razpotju med dolžnostjo do svoje rodbine in zemlje ter ljubeznijo do učiteljice Ilone. Dominantna oseba v igri je niskavoorška mati, ki predstavlja izredno posrečeno orisan lik. V glavnih vlogah: Maria Vera, Vida Juvanov, M. Danilova, Jan. Režiser: Kreft.

Prijave za abonma se sprejemajo dnevno od 10. do 12. in od 15. do 17. ure v pisarni dramskega gledališča.

O pevcih naše opere

Ljubljana, 24. septembra

»Slovenski narod« z dne 21. t. m. je priobčil dopis nepodpisane pisca na upravo Narodnega gledališča o vzrokih večne križne naše opere. Mislimo, da bo na ta članek itak odgovorila gledališka uprava, ker je nanjo naslovljen, vendar je potrebno, da tudi mi resnici na ljubo povemo svoje mišljenje v obrambo naših članov.

Mnenje, da so prominentni operni pevci zapuščali našo opero zgolj zaradi tega, ker so jim nudili drugod boljše materialne pogoje, v splošnem ni pravilno. Znani so nam primeri, da je odlična operna moč, ki ji je publika v preteklih sezonah trenetno ploskala in polnila hišo, odšla v drug angažman, vezan s slabšimi materialnimi pogoji kakor jih je imela v Ljubljani. Ni torej vedno vzrok odhoda pevcev (Gjurgjenec in dr.) v »malenkostnih« diferencialih v honorarju, temveč tihi pogosto vzrok vse kje drugje: v naših splošnih in posebnih razmerah, ki prej odbijajo kot pa privlačujejo opere pevce.

Če g. pisec misli, ko piše o »bononarijih« gostov, ki so v drugih službah v Ljubljani: na g. Petroviča, mu lahko odgovorimo, da je bil njegov honorar za posamezne nastope bil majhen, da v nobenem primeru ni mogel nuditi nikomur eksistentnega minimuma. Če pa ima v mislih g. Betetta, moramo pribiti, da je njegov letni dohodek v gledališču precej manjši kot so pa zahtevale drugih pevcev iste stroke. Razen tega je visoka kvaliteta g. Betetta tako neizpodbitna in vestransko priznana, da je v njegovem primeru vsako pojasnjevanje odveč, vse aluzije na njegovo osebo pa neumnost, krivične in za našo opero škodljive.

In kaj je z baritonom? Želja po izboljšanju v tej stroki bi bila v tem, da bi se število baritonov povečalo. Imamo dva baritona, na katerih sloni ves operni spored. G. Primožič nosi vso težo dramskega repertoarja, poleg tega pa opravlja težko in odgovorno službo opernega režiserja, kar je posebno pri našem ansamblu velike važnosti in pomena. G. Janšo pa poleg velikih in odgovornih opernih partij nastopa tudi v opereti, kar je za opernega pevca vedno večkrat poželjivo.

Ko se vse želje skladajo v tem, da bi imela naša opera dobre, odlične pevce, ne moremo razmetati, da so v isti sapi govorili.

postavljati v neugodno luč tisto dobro, kar naša opera že ima.

Zahvaljujemo se Vam, g. urednik, za ljubeznost, in podpisujemo z vsem spoštovanjem

Združenje gledaliških igralcev, sekcija Ljubljana.

Belešnica

KOLENDAR

DANES: Sobota, 24. septembra katoličani: Marija Devica rešnica ujetnikov
JUTRI: Nedelja, 25. septembra katoličani: Kleofa, Uroš

DANASJE PRIREDITVE

KINO MATICA: Rosalie

KINO SLOGA: Mr. Moto — Rumena maska

KINO UNION: Vesela zapeljivka

KINO MOSTE: Materinstvo in Ladja sužnjev

KINO ŠŠKA: Mlle Docteur

RAZSTAVA KIPARJA BORISA KALINA V JAKOPIČEVEM PAVILJONU

PRIREDITVE V NEDELJO

KINEMATOGRAFI ISTI SPORED

ZMAJEV STEG SKAVTOV občni zbor ob 10.30 v srebrni dvorani hotela Union

TEKME LETECHI MODEL OV ob 14. na ljubljanskem aerodromu

RAZSTAVA KIPARJA BORISA KALINA V JAKOPIČEVEM PAVILJONU

DEZURNE LEKARNE

DANES IN JUTRI: Dr. Kmet, Tyrševa cesta 43, Trnkozdy ded., Mestni trg 4 in Ustar, Selenburgova ulica 7.

Izpod rita

V življenju imamo naključja, ki se ob njih človek nehoti zamisliti. Mnogo jih gre neopazeno mimo nas. Ob nekaterih se pa človek ustavi, ker so prečudna, da bi hilitela misel mimo njih.

V četrtek zvečer so se odprla vrata našega dramskega gledališča novi sezoni. Novo življenje je stopilo čez prag našega Talijanskega hrama. In čudno naključje je hotelo, da je bila uprizorjena v Ljubljani kot otvoritvena predstava Alekseja Konstantinoviča Tolstega romantična tragedija »Car Fjodor«. Kdor zna misliti, mu komentar ni potreben.

Uspeh Borisa Kalina

Ljubljana, 24. septembra.

Kulturna Ljubljana je dokazala z velikim obiskom razstave kiparja Borisa Kalina, da zna ceniti resno umetniško prizadevanje naših mladih umetnikov. Na dan otvoritve kolektivne razstave v Jakopičevem paviljonu si je ogledalo razstavljena dela okrog 300 ljudi. Tolik uspeh je imela doslej v Ljubljani samo Meštrovičeva razstava. Navadno so naši razstavljenci zadovoljni, ako pride v Jakopičev paviljon 300 ljudi v štirinajstih dneh.

Posebno pozornost vzbujajo Kalinov »Splavar« pred paviljonom. Ponoči je razstavljen z reflektorjem. Ljudje se ustavljajo pred njim in ga občudujejo. »Splavar« je eno izmed najmočnejših Kalinovih del in lahko je na to delo ponosen. Z njim je kipar pokazal, v kakšnem smislu in kako sme biti plastika tudi dinamika, razgibana. Kretanja in razgibanost tega odličnega dela ni poza in alegorija. Oblikovan je »Splavar« po načelih dobre plastike, sam za sebe je celota, ki živi, diha, hoče in čuti. Proti večeru, ko je kip razstavljen in ima temno ozadje, najlaže domneve vse kvalitete tega dela. Lahko uživaš strnjeno vseh linij v celoto, lahko opazuješ, kako stoji »Splavar« kot dovršen kip in dovršena oblikovna celota, kako je gospodar prostora, ki ga obdaja, kako je gospodar luči, ki pada nanj.

Pravcato razkošje lepote je razstavljen v treh sobah v paviljonu Obiskovalec mora slediti umetnikovu razvoju. V katalogu so dela navedena po zaporednih številkah, ki so obenem datumi nastanka posameznih del. St. 2 (Studija roke) je še iz let učenja na akademiji, potem slede prva dela poškolskih let, ko se je kipar že osamosvojil. Preko starejših portretov pride do novejših plastik in zadnjih portretov. Portret »Moja žena« je brez dvoma vrhunec kiparjevega ustvarjanja v dobi do razstave. Posebno moramo opozoriti na relief v lesu. Kipar Boris Kalin je z njimi dal slovenski plastiki najlepša in najpomolnejša dela.

Razstava kiparja Borisa Kalina bo odprta do 3. oktobra. Prepričani smo, da se bodo k številnim ljubiteljem umetnosti, ki so že stopili te dni v Jakopičev paviljon, kjer je Boris Kalin razstavil toliko lepote, pridružili še mnogi, ki doslej niso utegnili razstave obiskati. Razstavljeno delo in kiparjeve žrtve za zaslužijo in zahtevajo od vseh, ki jim kultura ni prazna beseda in ki jim umetnost ni samo fraza, s katero se kaže včasih pobahati.

Ij— Prostor za spomenik blagopokojnemu kralju Aleksandru I. določen. Širši odbor za postavitev spomenika blagopokojnemu kralju Aleksandru I. Zedinitev v Ljubljani je imel snovi in mestni posvetovalnici sejo, ki je bil na nji določen prostor za spomenik. Dr. Josip Pipenbacher je najprej pozdravil člane zlasti nove in se jim zahvalil za udeležbo. Seji je prisostvoval 38 članov in s tem je bila podana sklepčnost. Po uvodnih predsednikovih besedah je poročal upravnik Narodne galerije g. Zorman o načrtih, ki so jih predložili naši arhitekti. Sprejeta sta bila samo načr

DNEVNE VESTI

Zlata Praga v usodnih dneh

Posebne izdaje kar po vrsti — Praga je zlasti dobro pripravljena proti letalskim napadom

Praga, 19. septembra
Kakor vsako mesto, ima tudi Praga svoje značilnosti, ki vzbudijo največjo pozornost. K temu značilnostim je treba zdaj še pristevati posebnosti prškega življenja v teh dneh svetovne nervoznosti. Kakor sem že nekajkrat naglasil, češka mesta na zunaj ne kažejo nobene bistvene spremembe zadnje čase, med tem ko se vzhajajo ves svet, ko je prišlo v angleških in francoskih mestih do velikih manifestacij za Češkoslovaško in ko London in Pariz živita v mnogo večji vročini kakor Praga. Vendar lahko opazimo marsikaj značilnega tudi v Pragi, kar sicer ne kaže, da so Pražani vzhajajo, a je posebno značilno za te dni.

Ce pride Ljubljancem v Prago, je najbolj presenečen nad izredno živahnim prometom, ki je živahniji kakor na Dunaju. Če bi bil v Ljubljani tako živahen promet, bi Ljubljanci najbrž že v nekaj dneh izdihili pod kolesi avtomobilov in tramvajev. Toda Ljubljana poseka Prago z živahnostjo kolesarskega prometa; kolesarje v Pragi bela vrana, med tem ko je avtomobilistov približno toliko kakor v vsej Jugoslaviji. Ljubljanci se mora najprej navaditi hoditi čez cestna križišča, pa tudi hoditi po hodnikih. To ni tako lahko, ker je na Češkoslovaškem smer vožnje in hoje leva.

Orientirajo se v Pragi zelo hitro. Vitava in Hradčani sta kašipot, razen tega je pa po vsem mestu toliko značilnih umetnostnih spomenikov in znamenitosti, ki jih tuji navadno poznajo že od prej vsaj po razglednicah, da se ne morejo izgubiti. Dobra orientacija so tudi številne tramvajске proge, označene s številkami. Vsi vozovi proge so označeni z eno in isto številko. Tramvajska vozovnja je enotna, 1,20 Kč in za to vozovino se lahko pelješ tudi po krožni progi, dobro uro dolgo. Mimogrede naj omenim le, da bi se Ljubljana razprostrla po vsej Ljubljanski kotlini, ki bi bila tako velika kakor Praga. V dolžino sega Praga približno tako daleč kakor je od Ljubljane do Kamnika. Praga pa še vedno rase v pravem velikomestnem tempu. Po vojni so se razvile nekatere četrti, ki štejejo po nekaj sto tisoč prebivalcev, n. p. Žižkov. — Kljub izredno živahnemu prometu ni posebnega hrupa. Avtomobilisti ne trobijo mnogo, čeprav vozijo skoraj z večjo hitrostjo sredi mesta, kakor pri nas na odprtih cestah, saj jim pešci ne skaejo pod kolesa.

Mi, malomeščani, se zanimamo predvsem za življenje na ulicah, radi ogledujemo lepe izložbe, kjer nam cene kažejo najbolj, v kakšnih razmerah žive Pražani v primeri z nami. Kdor pride na Češkoslovaško prvič od nas, se ne more dovolj naučiti nizkim cenam konfekcijskega in manufakturnega blaga ter obutve. V resnici krasne moške obleke iz solidnega blaga so po 400 do 500 Kč. Po 80 do 120 Kč meter dobiš že lepo blago za moško obleko, kakršna bi pri nas veljala tudi 1.500 din. Pocieni je tudi perilo. Klobuki so približno enako dragi, kakor pri nas. Sadeje v Pragi ni dražje kakor v Ljubljani. Na vsakem koraaku naletiš na slaščiarno kakor tudi na vinarno ali točilnico piva. Številne slaščične, delicatne trgovine ter prodajalne mesnih izdelkov, da točilnice piva ne omenjam, so najzanimivejše za češka mesta. Čehi se zelo slaščikajo, v slaščičarne ne zahajajo le otroci in damice, temveč tudi moški. Čehi so takšni slaškosedneži, da slado celo salato. Tudi kislo zelje je včasih sumljivo sladko, kar ni za slovenske žolodce. Kdo bi se potem takim čudil, da Čehi popijejo toliko piva, ki si z njim pač morajo poplakniti sladkarije. Slaščice so zelo poceni; bonboni so tu skoraj cenejši kakor pri nas navaden sladkor. Pocieni je tudi pivo. Samo po sebi se razume, da Slovencem pivo na Češkem še posebno tekne ter da se jim zdi mnogo boljše kakor doma.

Za Prago so tudi značilni avtomatski bifeji, kakršni so sicer zdaj že mednarodni, toda v praških bifejih vladajo posebnosti pred vsem s praškimi specialitetami, ki jih je toliko, da si Slovenec nikakor ne more zapomniti vseh imen. V Ljubljanskem »Daj-damuc« je včasih od nedelja huda gneča, če pa hočemo označiti promet v praških bifejih, zlasti na znameniti Vaclavki, moram reči, da je to slika prave velikomestne džungle. V ogromnem prostoru je kakor v nekakšnem kotlu, kjer se meša množica v neverjetni gneči, da ne moreš razumeti, kako ljudje tukaj sploh morejo jesti, saj pogosto ni toliko prostora, da bi dvignili roko do ust. Toda sčasom se navadiš tudi tega. V teh bifejih te tudi presesteti, da so gostje meščani vseh vrst. Tu ne jedo le dijaki in delavci, temveč predvsem uradniki, vpokojenci, turisti, ki se še ne orientirajo po restavracijah, dame s promenade in skratka je vsi drugi, ki so

lačni in ki bi radi bili hitro postreženi. Do biš vse od navadnih sendvičev in klobas, do pečene gos, raznih spolivke, knedlikov in zelja, dunajskega srezka ter dolge vrste čeških specialitet. Med temi specialitetami naj omenim le češpijeve cmoke, ki jih dobiš pošteno porcijo za 2 kroni.

Nekateri izmed nas malomeščanov se na vadno boje, da bodo za Prago preveč malomeščansko običeni, zato se pa človek tem bolj čudi nad preprostostjo Pražanov; nikjer ne opazimo našimilnih gizdalov in tudi ženske so po večini oblečene preprosto. Toda ne le na ulici, temveč tudi v gledališču in v kavarnah. Tudi v tem se očituje češki demokratični duh. Kakšna razlika je v tem pogledu med Pražani in Zagrebčani! Pri navadnih gledaliških predstavah v Pragi nihče ne vzbuja pozornosti, četudi je oblečen v svetlo promenadno obleko.

Tujec se v Pragi prve dni zelo čudi, da tako težko dobi v trafikah znamke. Lahko obrežeš do deset trafik, pa še vedno ne boš mogel kupiti niti deset znamk. Pošiljajo te na pošto po znamke ter se izgovarjajo, da jim je zaloga pošla. Za vsako znamko se pa tujcu ne ljubi hoditi po pol ure daleč na pošto. Zvečer, ob 20., so zaprte že skoraj vse trafike. Pozneje se tujec prilagodi; sprevidi, da lahko dobi v vsaki trafiki znamke, če kupi tudi kak drugo. Če kupiš vsaj eno razglednico, ti postrežejo z znamkami za ducat razglednic.

Med posebnimi značilnostmi lica Prage zadnjega časa je opuščanje svetlobne reklame, barvnih neonovih svetil, ki sicer nudijo velikim mestom ponoči poseben čar. Meščani se drže navodil mestne občine in Praga je zato ponoči nekoliko manj barvita.

Danes dopoldne me je najbolj presenetila velika množica ljudi v neki stranski ulici pred vrati trgovine. Mislil sem, da je prišlo do kakšnega incidenta, ker sem opazil sredi množice redarja. Ko sem pa prečital napis trgovine se nisem več čudil; prodajali so plinske maske in ljudje so stali pred trgovino v grudi da pridejo na vrsto — kakor med vojni pred pekarnami. Zadnje čase je veliko povpraševanje po tako zvanih ljudski plinski maski, ki je znatno cenejša, in sicer jih prodajajo po 95 Kč. Te maske so v nekaterih trgovinah že razprodane, zato ljudje posegajo tem bolj po njih v drugih trgovinah. Zanimivo je bilo opazovati ljudi, ki so čakali, da pridejo do plinskih mask. Bili so mirni, disciplinirani, brez vsakega sledu zbežanosti. Mirno so čakali, da pridejo na vrsto, kakor da kupujejo vstopnice za kino. Tega prizora ne bom tako kmalu pozabil.

Praga, 21. septembra
Ko pride Slovenec v Prago, je prav tako prevzet od čustva ponosa kakor Čeh; Praga je slovenska prestolnica in ne le češkoslovaška. To smo začutili že na prvi praški cesti, ko smo se pripeljali v soboto popoldne v to, eno najlepših mest na svetu, ko so nas Pražani pozdravljali po mestu, da je bil naš prihod podoben prihodu nekakšnih junakov. Če veste kako živahen, v resnici velemešten promet je v Pragi, da je en avtomobilske prav za prav kapljica v morju, si lahko mislite, da je prihod ljubljanskih visokolecov v resnici zbudil izredno pozornost.

Takoj po prihodu so nas uradno pozdravili v prostorih ČJ lige, toda ne le uradno. Ko je govoril dobi znanec in prijatelj Slovenec, bivši čel, konzul v Ljubljani ter ustanovitelj ljubljanske JČ lige O. Beneš, je njegov glas razodeval globoko ganotje. Naši gostitelji znajo naš obisk v teh časih še posebno ceniti in izražajo nam celo občudovanje, da smo šli na pot.

V Prago smo prihitali s takšno ljubeznijo do slovenske prestolnice — lahko bi rekli z jezo po njenih edinstvenih lepotah in s hrepenenjem po njenem vzdvižju zlahtne kulture, da smo že prvi dan želeli videti čim več ter se povsem prepustiti valovom tega tako stopnjevanega življenja. In videli smo v resnici mnogo in čez nekaj ur smo bili že domači na praških ulicah.

Vas pa seveda zanima, kako so vplivali na praško življenje svetovni dogodki zadnjega časa. No, Praga se ne more mnogo spremeniti, ker je njen življenjski sistem premočen. Nikjer se ne kaže na zunaj nič posebnega, kar bi opozarjalo na svetovno krizo. Pražani so preživeli krasen teden; v soboto popoldne se je mesto začelo prazniti, ker je bilo lepo vreme in na okoliških cestah, ki drže v prava velemeštna letovištarstva naselja vzdolž Vitave, kjer se brez konca vrste weekend hiše — je bil nenavaden živahen promet.

Zdelo se je, da so Pražani pozabili na vse skrbi in da jih časopisna poročila več ne zanimajo. V soboto so izhajale le redne izdaje praških dnevnikov in ljudje so si odahnilli že zaradi tega. Prejšnje dni so ti-

skarne bruhale na ulice akoraj brez presledka posebne izdaje dnevnikov, da jih maraško ni niti mogel sproti prečitati.

Vendar je včeraj vladalo med Pražani, ki so ostali doma, veliko zanimanje za vse svetovne dogodke, pač zaradi izredno pomembnega zasedanja angleške vlade. Angleži so bili sprot ob weekend, kar ni dobro znamenje. Včeraj je praški radio oddajal govor predsednika vlade dr. Hodže in peči so se tu in tam zgrnili na ulicah ob zvočnikih. V trumah so se tudi ustavljali pred fotografijami otrok, ki so izgubili starše pri nedavnih nemirih. — To je v glavnem vse, kar je kazalo, da so izredni časi.

Kljub vsemu si Pražani niso kvarili razpoloženja ob idealno lepem vremenu v nedeljo. Vsi parki so bili polni ljudi, polni so bili kavarniški in restavracijski prostori in tramvajji in avtobusi so prevažali velike množice ljudi na periferijo; vse je bilo na zunaj veselo ter vedro — kdo bi si grenil lepe solne ure z najnovejšimi vestmi! Značilno je bilo, da ljudje v parkih niso čitali listov in da tudi niso opoldne posegali po njih, ko je v posebnih izdajah izšla vest, da je vlada uvedla posebne varnostne ukrepe z veljavnostjo za vse ozemlje. Po teh ukrepih so omejene nekoliko državljanske pravice ter oblast lahko poseže tudi po osebnih svobodi, odpravi pismenske tajnosti, odloča o zborovanjih in bolj strogo cenzurira liste. To seveda ne pomeni, da je na Češkoslovaškem odpravljena demokracija. Varnostni ukrepi, ki so stopili v veljavo 17. t. m., bodo v veljavi 3 mesece. Demokracija se mora braniti in če je proti nji naperjeno nedemokratično orožje, mora tudi ona odgovoriti z njim.

Objavljenih je pa bila še cela vrsta značilnih vest, ki morajo buditi večjo pozornost. Če se Pražani včeraj niso zanimali za nje tako kakor bi človek pričakoval, nikakor ne gre na račun njihove brezbriskosti. Bolj verjeten razlog njihove brezskrbnosti je v zavesti, da so pripravljani na vse. Praga je zlasti dobro pripravljena proti letalskim napadom. Na poziv primatorja dr. Zenkla se pripravljajo številni dobrovoljci, dalje neborci za službo proti letalskim napadom in moške ter žene za bolničarsko in sanitetsko službo.

V splošnem v Jugoslaviji ni znano, da je v Pragi našlo zatočišče nekaj tisoč beguncev iz obmejnih okrajev, kjer so bili nemiri. Značilno je, da begunci niso le Čehi, temveč da je med njimi tudi mnogo Nemcev.

Henleinovi pozivi, naj bi se nemško prebivalstvo na Češkoslovaškem uprlo vladi z orožjem v roki, nimajo več učinka. Mnogo bivših henleincev je že pristopilo k social. demokratom in komunistom. Henlein je pozval Nemce, naj bi ustanovili zdaj, ko je njegova stranka razpuščena, sudetsko nemško legijo.

Brat Andrej Knez na zadnji poti Ogromna udeležba pri pogrebu je pokazala, kako priljubljen je bil pokojni

Viš, 24. septembra
Naš dragi in nepozabni brat Andrej Knez je nastopil včeraj popoldne svojo zadnjo pot v večnost. Kako priljubljen in spoštovan je bil pokojnik, je pokazala ogromna udeležba njegovih prijateljev in znancev pri pogrebu. Že mnogo pred pričetkom žalnega spreveda so prihajale množice na Viš, da se še zadnjič poslovijo od svojega soobčana. Po vsej poti od hiše žalosti do svežega groba se je zbrala množica in izkazala zadnjo čast pokojniku. Pred pogrebom so prišli pred hišo žalosti viški Sokoli v kroju s praporom starostar br. Borštinkom in mečnikom br. Nahlikom na čelu, za člani v kroju so se uvrstili člani in članice ter naraščaj v meščanski obleki z znakom, viška gasilska četa s predsednikom tov. Janezom Gasperjem na čelu, ter zastopniki raznih korporacij.

Ko so o. o. frančiškani opravili pogrebne molitve, se je razvil veličasten žalni sprevod. V njem so nosili na čelu prekrasne vence, za nosilci vencev so se razvrstili Sokoli in gasilci. Krsto dragoga pokojnika so nosili viški gasilci s častnim spremljstvom. Za krsto so se uvrstili užaloščena rodovina in sorodniki, za njimi pa dolga vrsta pokojnikovih prijateljev, med njimi so bili narodni poslanec Albin Koman, direktor tobačne tovarne Golob z večjim številom uradnikov, zastopnik društva za osuševanje Barja dr. Spiller-Muys, zastopnik Kmetijske družbe direktor Sanein, prvi starosta viškega Sokola br. Josip Tribuč z ustanoviteljem br. dr. Gasperjem Pekletom, zastopnik banov. organizacije JNS tajnik dr. Marjan Zaje, zastopniki sreske organizacije JNS

za ljubljansko okoličino in za mesto Ljubljano. Po molitvah v podružnični cerkvi na pokopališču so prenesli gasilci krsto do svežega groba med ihtenjem užaloščene rodvine. Ob odprtem grobu se je po končanih molitvah poslovil v imenu viškega Sokola starosta br. Pavle Borštink, ki je v leriš besedah orisal delovanje in zasluge pokojnega brata Andreja Kneza pri ustanovitvi viškega Sokola pred 30 leti. Vse svoje življenje je bil odločen in zavezan Sokol in je kot tak vzgojil tudi svoje otroke, ki so vsi delovni člani viškega Sokola. Bil je med ustanovitelji v tisti dobi, ko je neoljubna slovenska kri močila ljubljanske ulice in ki je dala pobudo za ustanovitev mnogih sokolskih društev v Sloveniji. Med temi pionirji sokolske misli je bil tudi pokojnik, ki se ni strahil truda in zaprek pri širjenju sokolske misli. Vse svoje življenje je bil odločen slovanofil in zavezan jugoslovenski nacionalist. Viški Sokol bo ohranil svojega brata soustanovitelja v častnem in trajnem spominu. Svoj govor je zaključil brat starosta s pozdravom »Zdravost, sokolski prapor pa se je trikrat poklonil v začetje slovo nepozabnemu Sokolu. Po govoru brata staroste se je poslovil v imenu JNS g. Jože Meseč, ki je izrekel pokojnemu javnemu delavcu iskreno zahvalo za njegovo plodonosno delovanje za otčo blaginjo ne samo bivše viške občine, marveč vse ljubljanske okoličine, saj je bil pokojni Knez dolgoletni predsednik društva za osuševanje Barja. Po njegovi zaslugi se je izvršila prepotrebna in priskrajšana regulacija na Barju. Mnogo je žrtvoval tudi za prosoh svoje občine, ki ji je bil tri leta žu-

A. Schmilling:

Nočni mir

Obračal sem se neprestano z ene strani na drugo in poskušal zaspati. Zaman!

V stanovanju nad nami je bila zbrana razigrana in razposajena družba. Pravkar je prepeval mlad ženski glas: »Jaz pa imam solzice... v svojih mladih očeh...« Obenem je plesal nekdo svoj nevaren, neroden solo ples.

Potem sem zaslišal zamolkel izbruh smeha in nekaj težkega, po teži gotovo blizu metrskega stotu je padlo na tla nad mojo glavo. V naslednjem trenutku se je odtrgal kos ometa od stropa najine spalnice in padel brezobzirno na čelo moje žene.

Moja žena Hilda je planila pokonci, obsedela je vsa razburjena na postelji in prižgala luč na nočni omarici.

— Vstani in pojdi takoj gor! — mi je naročila s pretečim glasom. — Te orgije, ta masaker ali kar se že tam gori dogaja, mora takoj prenehati. In pozuži se, strahopetnež leni, sicer namna pade še cel strop na glavo, če ne mudoma ne poseževa vmes.

— Saj je bil sam neznan kosček apna, — sem dejal, da bi jo pomiril. A že me je ošinila s tako pretečim pogledom, da sem urno skočil iz postelje

in površno oblečen odhitel kar na slepo srečo gor.

Hiteč po stopnicah v drugo nadstropje sem razmišljal o položaju in spoznal v svojo nesrečo, da moje poslanstvo ni nič kaj prijetno. Že od mladih nog sem bil prizanesljivo naklonjen ljudem, ki se hočejo zabavati, a koncem koncev je padel moji ženi na glavo res samo neznan kosček apna.

Prihite sem gor in pozvonil. Vesel mladenič v harlekinski nočni čepici s cofkom na glavi mi je prišel odpret. V roki je držal do polovice napolnjen kozarec, iz katerega je dišalo po žganju.

— Prihajam od spodaj, — sem začel v zadregu.

— Po kaj pa? — je vprašal mladenič in izpil v dušku whiskey s sodo.

— Stanujem pod vaši, — sem mu pojasnjeval nagibe svoje nočne poti, — in ne morem zaspati.

— Ali ste poskusili šteti do tristo? — je vprašal mladenič in na obrazu se mu je poznalo, da se mu smilim.

— Da, poskusil sem, štel sem celo daleč preko tristo. Toda zaman, nič ni pomagalo. Veste, jaz sicer nerad kratim komu veselje, toda vsaka stvar ima svoje meje. V našem stanovanju so padali na tla že koščki ometa. Odkrito rečeno, čudim se, da niste napravili že luknje v stropu.

— Veste, nas je to tudi presenetilo — je dejal mladenič prijazno. — Theodor je bil namreč tisti, ki je to počel.

— Theodor?

— Da. Hotel se je prepričati, ali je mogoče skočiti čez mizo, če se drži človek z desnico za levo nogo.

— No, in...?

— Ne gre, — me je poučil mladenič smeje.

Tudi jaz sem se zasmejal. Lokavo mi je pomežiknil, potem sva pa oba počila v smeh. Potem me je povabil, naj stopim malo k njim.

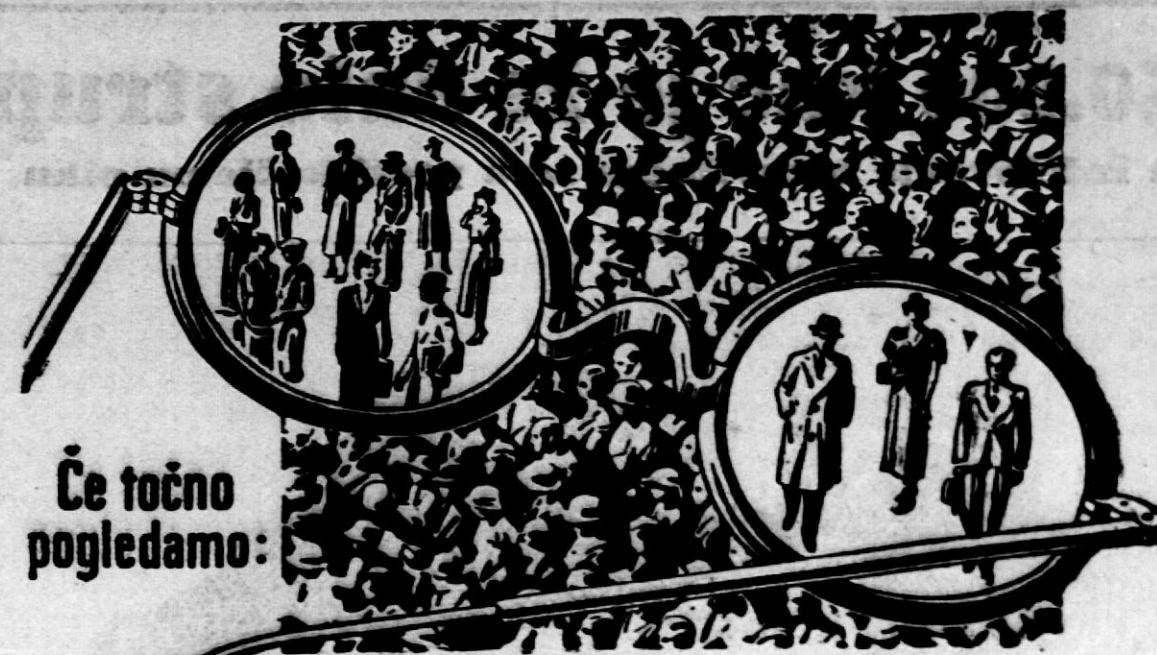
Povabila nisem odklonil. V družbi vesele mladine teče čas neverjetno hitro. Popil sem nekaj kozarcev whiskeya s sodo, vmes pa še nekaj konjakov. Potem sem se pa vrnil v svoje stanovanje, kjer sem skušal neopaženo smukniti v posteljo.

— Ali hočeš leti v taki maškarni, nedostojni čepici? — se je začel osoren glas moje žene. Sedela je vzravnan na postelji in me grozeče gledala.

— Kakšno čepico pa misliš, dušica? — sem vprašal nedolžno.

— Tisto, ki jo imaš na glavi, šema neumnna, — je zarohnela Hilda in me nezaupljivo premerila z očmi.

— Pa menda vendar nisi veseljačil tam gor, — — — njene nozdri so radovedno vdihavale zrak, poln hlapov



Če točno pogledamo:

samo 3 od 10 nimajo zobnega kamna!

Med tisoč jih je le malo, ki ne trpa na zobnem kamnu. Nihče ni varan pred njim — in s tem pred izgubo zob! Borite se zoper nevarni zobni kamen z rednim čiščenjem zob s Sargovim Kalodontom! Kajti edino Sargov Kalodont vsebuje v Jugoslaviji učinkovit sulforicinoleat proti zobnemu kamnu.

Kalodont-ova
ustna voda
žudovito
osvežuje

SARGOV

KALODONT Proti zobnemu kamnu

Radioprogram

Podrobne sporedi vseh evropskih radijskih postaj in obilo zanimivega štiva dobite v tedniku za radio, gledališče in film »NAS VAL«, Ljubljana, Knafljeva ulica 5.

Nedelja, 25. septembra

8: Vesel nedeljski pozdrav (plošče). — 8:15: Citraški duet (gg. Hebein-Mezgohits). — 9: Napovedi, poročila. — 9:15: Operetni venčki (plošče). — 9:45: Verski govor (g. dr. Ceril Potočnik). — 10: Pronos cerkvene glasbe iz stolnice. — 11: Otroška ura: Mlada Breda, zvočna slika (članice Nar. gledališča). — 11:30: Koncert lahke glasbe. Sodelujejo: Jožek in Jekel in plošče. — 12:30: Koncert radijskega orkestra. — 13: Napovedi, poročila. — 13:20: Koncert radijskega orkestra. — Oddaja prekinjena od 14. do 17. ure. — 17: Kmet. ura: O trgatvi (g. Vladimir Kuret). — 17:30: Veselo popoldne: Fantje na vasi pojo narodne, vmes igra šramel »Murnček«. — 19: Napovedi, poročila. — 19:30: Nac. ura: Jugoslov. kamen za ceste in zgradbe (Pavle Vasič, univ. prof.). — 19:50: Klavirski koncert (g. Demšar Zlatko). — 20:30: Koncert operne glasbe Sodelujejo: ga Mila Kogejeva in g. Jean Franc, člana ljublj. opere ter radijski orkester. — 22: Napovedi, poročila. — 22:15: Reproductiran koncert plesne glasbe. — Konec ob 23. uri.

Ponedeljek, 26. septembra

12: Glasbene slike (plošče). — 12:45: Poročila. — 13: Napovedi. — 13:20: Šramel kvartet »Štirje fantje«. — 14: Napovedi. — 18: Vsakemu nekaj (plošče). — 18:40: Po glavi o ženski biologiji. (ga Božena dr. Zajc-Lavrič). — 19: Napovedi, poročila. — 19:30: Nac. ura: Zgodovina in pomen »Narodnih tabarov« (Radolf Dostal, Ljubljana). — 19:50: Zanimivosti (g. M. Javornik). — 20: Koncert radijskega orkestra. — 21: Prens iz Prage. — 22: Napovedi, poročila. — 22:15: Zvoki v odhiti (radijski orkester). — Konec ob 23. uri.

Torek, 27. septembra

12: Polke, valčki in korance (plošče). — 12:45: Poročila. — 13: Napovedi. — 13:20: Opokinski koncert radijskega orkestra. — 14: Napovedi. — 18: Pisan spored, izvala radijski orkester. — 18:40: Kulčen pomen za življenje ima nauk o značaju (g. prof. Emil Hrovat). — 19: Napovedi, poročila. — 19:30: Nac. ura: Jugoslovenska povojna književnost (Zarja Vukičević, knjižj). — 19:50: 10 minut zabave. — 20: Sattnerjevi dvospevi. Izvajata god. Pokika Zupanova in ga Lida Katlin Vedralova, pri klavirju g. prof. Marjan Lipovec. — 20:45: Koncert radijskega orkestra. — 22: Napovedi, poročila. — 22:15: Prens lahke glasbe iz kavame Nebotičnik. — Konec ob 23. uri.

Sreda, 28. septembra

12: Pisan drobšč (plošče). — 12:45: Poročila. — 13: Napovedi. — 13:20: Šramel »Štirje fantje«. — 14: Napovedi. — 18: Koncert na wurliškijh orglah (plošče). — 18:40: Mladinska ura: Po novem zemljvepju Evrope II. (g. dr. Valter Bohinec). — 19: Napovedi, poročila. — 19:30: Nac. ura: 10letnica kmetijskega združarstva (Vojta Djordjevič). — 19:50: Iz naravoslovja (g. prof. Fr. Pengov). — 20: Koncert pevskoga zbora Glasbene Matice. — 20:45: Solistične točke: Selsodon in kufolon (plošče). — 21:15: Citraški duet: gg. Vilko Skok in Ivan Kani. — 22: Napovedi, poročila. — 22:15: Znanj plesni orkestri (plošče). — Konec ob 23. uri.

Z Jesenic

— Slovenska sv. misel s svojimi bo v nedeljo 25. t. m. ob 10. v Dolenjski cerkvi na Sv. Vito vabljena gosti.

250.000 kač je že dalo strup

za izdelovanje zdravilnega sera proti kačjemu piku



Brazileški zavod za izdelovanje serumov proti kačjemu piku je obdelal že 250.000 strupenih kač. Zavod stoji na griču pri Sao Paulu, glavnemu mestu brazilske države Rio do sul. Vodi ga zdravnik dr. Vital Brazil. V zavodu posiljuje brazileški farmarji strupene kače in omogočajo s tem zdravniškim in njegovim pomočnikom pridobiti veliko množino kačjega strupa, iz katerega izdelujejo zdravilni serum.



Lov na strupene kače ni tako težak, kakor bi utegnili kdo misliti. Zadoštuje navadna palica in na koncu kosček močnega žica. Ž žico vjamemo kačo tako, da ji vsita glava in rep navzdol. V tej legi je kača brez moči. Drugi pripomoček je nekakšen les, ki se dobi v zavodu brezplačno. To je biča podobno orodje, s pomočjo katerega se kačo potegne skozi palico in da tvori sanko. Lovca pustijo, da leze kača skozi sanko, potem jo pa krepko zadržijo tik za njeno glavo. Kačo z sanko vred položijo na škatlico, ki jo tudi dobi v zavodu brezplačno, potem jo pa odpošlje po pošti. Za vsako strupeno kačo se dobi doma zdravilnega seruma. Za šest kač se dobi še brizgalica, potrebna za vbrizgavanje zdravilnega seruma. Zavod je v stalnih stikih s tisočimi farmarji. Vsako leto dobi okrog 10.000 strupenih kač. Nedavno je proslavil zavod svoj prvi jubilej, ko je vzel strup že 250 tisoč kač. Od teh je polovica klopotač, ki je njihov strup petkrat močnejši od strupa drugih kač. Če pride pošiljka kač v zavod dr. Brazil, ji najprej odvzamejo strup. Pri tem morajo biti zelo oprezní, da kača iz strahu ali pa v jezi ne zasadi kam zob in izpusti strup. Kači nastavijo kemično čisto škodljivo z visokim robom, kamor se takoj zagrije. Tekočina, izpuščena iz strupenih zob, je brezbarvna, včasih pa mlečno bela in rumenkasta. S pritiskom na strupeno žlezo se poveča izločanje strupa. Potem izpuste kačo na vrt, kjer se jih

plazi že na tisoče, razdeljenih po vrsti in velikosti. Več tednov ne dobe kače nobene hrane. To ni mučenje, kajti kače žive lahko brez hrane več mesecev, ne da bi pri tem kaj trpele. Vsake tri tedne jim odvzamejo strup, ki se ta čas zopet nabere. Strup morajo takoj predelati. Najprej ga poseže v posebni sušilnici pri 37 stopnjah toplote. Pri tem nastanejo drobni kristalčki, ki jih lahko znova raztopijo v slabi raztopini kuhinjske soli. To tekočino vbrizgajo pod kožo konjem ali mežgam najprej v zelo neznatnih množinah. Pri tako opreznem cepljenju se ne more zivati zgoditi nič hudega. Polagoma, vsake tri ali štiri dni, se doza poveča. Končno po enem letu pa preneso živali več stokrat večje količine nogo je običajna smrtna doza kačjega strupa.

Kri teh živali tvori zaščitno cepivo proti kačjemu piku, tako zvani krvni serum. Po nekaterih poskusih s cepljenjem živali vzamemo iz vratne žile 5 do 6 litrov krvi, ki se takoj sesede. Iz sesedene krvi se izloči serum in tega razpošilja zavod farmarjem. Strup poedinih vrst strupenih kač povzroča nastanek raznih protistrupov, ki so seveda učinkoviti proti kačjemu piku kače dočne vrste. Proti piku klopotač rabijo serum antielapinon, iz strupa kače laesis se pa dobi serum antipitohoricum. Za primer, da človek ne ve, kakšna strupena kača ga je pila, rabi zavod serum iz trojnega kačjega strupa.



Proti vsakemu piku strupene kače je potrebno takojšnje cepljenje. Človeku vbrizgajo pod kožo na hrbtu med lopaticama 20 do 40 kub. cm seruma. Izgledi na ozdravljenje so tem manjši, čim pozneje dobi človek injekcijo. Če jo pa dobi pravočasno, je vsaka nevarnost izključena. Zavod je statistično ugotovil, da se reši tako vsako leto okrog 50.000 človeških življenj.

Črni kaznenci med milijonskimi zakladi

Demantni rudniki v Kimberleyu — 5 kg demantov iz 70.000 ton rudnin

Čeprav glavno demantno mesto Kimberley v južni Afriki še ni posebno staro, je preživelo že najmanj toliko burnih dogodkov in senzacij kakor katerikoli mesto na svetu. To je zelo bogato mesto, polno moderne romantike. Neizmerne zaklade spravljajo tu na dan iz največjih rudnikov, kar jih je kdaj ustvarila človeška roka. Vse naporno delo pa opravljajo črni kaznenci v rdeče pragošnih oblekah. Stare kolibe iz valjane pločevine, izvirajoče še iz časov prvih iskalec demantov, stoje tu kraj modernih poslopj. Bodeča žica, ropotajoči vagončki, do zob oboroženi pazniki in demanti, demanti, demanti...

Največja rudniška družba zaposluje okrog 25.000 delavcev in pod njenim nadzorstvom so rudniki v Dutoitspanu, Westfonteinu in Bulfonteinu. To je tudi največja stalna dobaviteljica demantov vsega sveta. Čeprav svetovne zaloge demantov v 100 letih ne nazadujejo za več kakor 5%, se potrošijo vsako leto milijoni za nove demante. Od časov starih Babiloncev in Fenicianov se človeštvo ni nagledalo teh blestečih kamenčkov in zlasti ženske kar koprne po njih. Menda ni na svetu ženske, ki bi ne hrenepela po demantu ali briljantu. Če pa enega že ima, si želi vsaj še enega. Hrenepenje po demantih je instinktivno. Že od pradednih časov so najdražji dragulji in ženskih oči jih ne more prekositi noben dragulj. Zdj pa zdaj se sliši, da prihajajo v modo biseri in da izpodirajo demante. V resnici pa biseri, rubini, smaragdi in safiri nikoli ne morejo uspešno

tekmovali s čarom demantov. Statistika nas uči, da se ženske desetkrat lažje spozabijo do zločina zaradi demanta kakor moški. Drugih draguljev se to ne tiče. Demanti imajo skrivnostno vpliv na ženske. Črni kaznenci v rdeče pragošnih oblekah so obsojeni večinoma na nedoločeno dobo. Koncern jih nadzoruje, hrani in oblači ter skrbi za njihova stanovanja. Za vsakega kaznenca plačuje država določeni znesek tako, da je ta pogosto ostro kritizirani sistem za državo prav za prav dobra kupčija. Nekateri kaznenci so že po 25 let v taborišču, ne da bi kdaj prišli v stik z zunanjim svetom. Iz taborišča vodijo predori k rovam, tako da ne morejo priti delavci med potjo z nikomur v stik. Njihovi delovni pogoji in mezde so ugodni. Vsako taborišče ima svoje dvorišče s kuhinjami in kopališčem v sredini. Prej so prirejali ti domačini vsako nedeljo dirve bojne ples, zdaj pa raje igrajo nogomet. Alkohol in hazardiranje sta jim strogo prepovedana. Za vsak večji najdeni demant dobe delavci posebne nagrade.

Nadzorstvo je tako strogo, da kaznence ne more skriti niti najmanjšega dragulja. Skorej vsakih 10 minut spravijo iz rova na površje 10 ton tve rudnine. To je prvi štadij štirinajst milijonkratne koncentracije, potrebne za dobivanje demantov. Vsak teden spravijo iz zemlje 70.000 ton te rudnine, iz katere dobe nekaj nad 5 kg demantov. Demant je sicer najtrša snov na svetu, je pa zelo krhek. In vendar grede tudi največji demanti nepoškodovani skozi

drobljne stroje in pridejo v vrteče se posode za ispiranje, kjer se loči od njih 98% rudnine. Ostala dva odstotka gresta v zapetih vagončkih k sejalnim strojem, obtoječim iz mize, namazane z vazelinom. Ta miza se neprestano trese in voda splakne po nji kamenčke, demanti pa obliče v vazele. Na ta način pridobivanja demantov je izumil pred leti neki delavec. Demanti se skoraj takoj prilepijo, čim pridejo na mizo in tako se niti najmanjši ne izgubi.

Tatvine demantov so zelo redke. Vse govorice o pokritih ali v ranah skritih demantih spadajo med pravljice, kajti delavci, odhajajoči iz rudnikov, morajo ostati tri dni v karanteni, kjer jih strogo nadzorujejo in temeljito preiščejo. Stari triki

tatov so se že davno preživeli in delavci navadno sploh ne poskušajo ukrasti dragocene kamenčke, čeprav so med kaznenci nepopoljšljivi zločinci iz vse južne Afrike. Dobro premišljeni kontrolni sistem demantnega sindikata bedi tudi nad stabilnostjo vse demantne industrije, da ne pride v promet preveč dragocenih kamenčkov; 80 do 100% najlepših demantov kupuje Amerika.

V Kimberleyu, enem najčudovitejših mest na svetu, se pridobivajo vsak dan ogromni demanti na dan, iztrgani iz naročja matere zemlje, vsi blesteči in žareči prinašajo radost in žalost, srečo in nesrečo ljudem, ki si jih lahko privoščijo. Ogromni večini ljudi so pa itak nedostopni in zato je tudi ta radost, ta užitek, večini neznan.

Ženska društva proti filmski igralki

Afera simpatične, dražestne Francozinje Simone Simonove v Ameriki

Pogosto čitamo o dozdavnih aferah v ameriškem filmskem svetu, iz katerih se potem izlušti reklamni trik. Lov za popularnostjo je ideal vsakega Američana, če le malo hrepeni po uspehih. So pa tudi afe-re, ki se za njimi ne skrivajo reklamni triki. Nedavno se je pripetila taka afera mladi filmski igralki Francozinji Simone Simonovi, ki so si strokovnjaki od njenega prvega nastopa v Hollywoodu mnogo obetali. Ta afera je dvignila v ameriški javnosti mnogo prahu.

Simone Simonova je preživela svoj prvi dopust v Franciji. Po povratku v Hollywood je vsa prestrašena opazila, da ji je izginilo iz bančnega safea 11.000 dolarjev. Tatvine je obdolžila svojo tajnico, kajti edino ona je mogla priti do njenega denarja. Tajnica Santra Martinova ji je pa zagrozila, da bo še obžalovala ta korak, če svoje obdolžitve ne prekliče. Toda Simonova se po nasvetu svojih prijateljev njene grožnje ni ustrašila. Lahko si pa mislimo njeno presenečenje, ko je biva tajnica izkoristila svoje informacije o njenem zasebnem življenju in jo obdolžila, da je dala za svoje najbližje obdobje izdelati zlato ključke od svojega zasebnega stanovanja. Vsak ključ je veljal 50 dolarjev.

Ta vest je prišla v javnost, tajnica je bila obsojena in zadeva je zaspala. Toda zaspala je samo dozdavno. Z njo so se jeli pečati nekateri ameriški ženski klubi, med katerimi štejejo mnogi na stotisoče članice. Kaj pomenijo ti klubi za javno mnenje, bomo razumeli, če omenimo nekatere druge afe-re. Ena se nanasa na znanega debeluhastega komika Fattyja. Bil je na višku svoje slave, ko je nekega večera med popivanjem in veseljačenjem nenadoma umrl. Neko dekle. Ustrelila se je ali je bila ustreljena tega nihče ni vedel. Fatty je bil osumljen soudeležbe pri njeni smrti. Bil je sicer oprečen, toda predsedstva ženskih klubov so ga proglasila za podleža, ki mu

mora ameriška javnost obrniti hrbet. In naenkrat so bili prazni vsi kinematografi, kjer so tekli Fattyjevi filmi. Ti filmi so postali nerentabilni in Fatty je ostal kmalu brez službe. Njegov manager je hotel kljubovati z vestjo o Fattyjevem samomoru in opozoriti javnost na krutost bojkota. Predno je pa mogel priversti svojo kampanjo do konca, je izsledila neka reporterka Fattyja na samotni texaški farmi in ga fotografirala. To je bila nova voda na mlín ženskih društev. In kmalu so ameriški listi objavili vest, da si je Fatty res končal življenje.

Podobna usoda bi bila malone zadela Marlene Dietrich, ki so jo bila ženska društva proglasila za nemoralno. Obrat je nastal, ko je Marlena pripeljala svojo hčerko in izjavila novinarjem, da bi se za vse na svetu ne mogla ločiti od nje. Zaradi globoke materinske ljubezni je ameriško žensko Marlene vse drugo oprostilo. Tretji podobni primer se je pripetil nedavno Hedi Kesslerjevi, nagi junakinji sijajnega filma Machatega »Ekstaza«, ki je vzbudil po pravici navdušenje po vsem svetu. Zaradi njene drzne vloge v tem filmu je pretil Kesslerjevi neizprosno bojkot ameriškega žensstva. Sprejela je pa novo ime Hedy La Marr, ki prav nič ne spominja na njeno pravo ime in vse kar je z njim v zvezi. In zaenkrat vse kaže, da je javno sicer znana zvižaka pomagala. Heda nastopa v Hollywoodu v filmu, ki mu prorokujejo velik uspeh in ameriška javnost zaenkrat temu ne ugovarja.

Kakšna usoda čaka simpatično Francozinjo Simone Simonovo še ni znano. Afera zlatih ključev je še preveč sveža, boj med njo in ženskimi organizacijami se je pa tu di šele pričel. Škoda bi bilo, če bi ameriško žensstvo onemogočilo to simpatično dražestno filmsko igralko, ki je z uspehom nastopila zlasti v filmih »Burna mladost«, »Krami dnevi« in »Dekliška spalnica«.

Ameriškemu milijarderju grozi usoda Al Capona

Ameriški Krupp Pierre Dupont se je zapletel v spor z rodbino prezidenta Roosevelta

Ameriški milijarderji niso vsi tako človekoljubni, da bi defili svoje premoženje med dobrotelne ustanove in ustanavljali bolnice, noseče njihova imena. Med njimi so tudi taki, ki so neprestano v zaostanku z davki, čeprav imajo ogromno premoženje. Zelo zanimiv je primer ameriškega milijarderja Pierra Duponta de Nemoursa, ki je bil med vojno drugi ameriški Krupp in zasluga zdaj njegovo premoženje več milijard dolarjev. Čeprav teče preiskava finančne uprave tajno, je prišlo v javnost mnogo vesti in podrobnosti o nji. Dupont je bil obtožen utaje davkov in drugih grehov podobnih tistim, ki so spravili zloglasnega ameriškega tolovaja Al Capona za 11 let v ječo. Pierre Dupont in njegov družabnik Raskoob, predsednik Narodnega demokratskega odbora, sta zaslužila leta 1929 dva do tri milijone dolarjev dnevno. Od tega bi morala plačati okrog 110.000.000 prometnega davka. Plačala sta pa komaj polovico in zato so bile oblasti prisiljene uvesti preiskavo. Ameriško javnost je razburila nova afera.

Izredno zanimiva je očebožnost in pretoklost Pierra Duponta, junaka te afe-re, ki ima v svojih rokah velik del ameriških orožarn. Mož je potomec navadnega pariškega

ga hlapca Pierra Duponta, ki se mu je leta 1895. posrečilo ustanoviti nekakšen trust konjušnikov v Ile de France. V svojih kupčijah s podkvami si je prihranil nekaj denarja, potem se je pa izselil v Ameriko, kjer je živel med Indijanci. Slednji se je vrnil na ameriško obalo v Rockstonu, kjer je ustanovil najprej livarno, potem pa smodnišnico, ki je postala kmalu ena največjih tovarn v Ameriki. Njegovi potomci Irena, Laminot, Pierre in Alfred so nadaljevali njegovo delo. Imeli so tako veliko srečo, da so postali v 25 letih milijarderji in dobili v roke skoraj vso vojno industrijo, petrolej, filmsko industrijo, tovarno letal in konzerv, deloma pa kontrolirajo celo General Motors in neštete podružnice tega ogromnega podjetja.

Glavni steber rodbine Dupontov je zdaj Pierre Dupont, mož, ki plačuje največjo premijo za življenjsko zavarovanje, namreč 140.000.000. On je spravil skupaj ogromno bogastvo, ki ga je med ameriško gospodarsko krizo skoraj še podvojil. Rodbina Dupontov je pa v sovrastvu z Roosevelti, ki so jo jedi zdaj zopet napadati in, kakor vse kaže, bodo doživeli Duponti poraz. Seveda pa še ni bila izrečena zadnja beseda.

Ali se da življenje podaljšati?

Ljudje večinoma tarnajo, da jim prinaša življenje same skrbi, križe in težave, radost pa malo. In vendar se vsak človek krčevito oklepa življenja. Če bi bilo drugače bi ne iskali neprestano sredstev kako podaljšati človeško življenje ali pa vsaj odmakniti čim dalje pojave staranja. Hrenepenje po pomladitvi je tako staro, kakor je star človeški rod. Pojavlja se v vseh bajkah, novi slikarji so porabili ta hvaležen motiv in moderna medicina išče sredstev, kako bi življenje podaljšala. In v tem pogledu je dosegla že znatne uspehe. Povprečna starost človeka zlasti v Evropi, ki je znašala okrog leta 1870 komaj 37 let, se je zdaj skoraj podvojila.

Bilo je logično, da se je jela znanost ukvarjati z mislijo konserviranja, ki je bilo tehnično že na zelo visoki stopnji. Problem je bil kaj enostaven. Ali je mogoče spraviti človeško bitje preko naravnega življenja tako rekoč v suspendirano življenjsko stanje in ga pozneje prebuditi k novemu življenju v svetu, njemu povsem tujem? Dr. Carrel, odkritelj Nobelove nagrade, trdi, da je mogoče za določen čas oddaljiti smrt pri nekaterih ljudeh. Vsi ljudje niso prikladni za to, mnoge je pa mogoče spraviti v stanje, v katerem se njihove življenjske funkcije za daljšo dobo nekako konservirajo. V drugi dobi pa zopet spravijo v normalno stanje, tako da tak človek vsaj teoretično živi več stoletij.

V dokaz svoje presenetljive trditve ome-

nja dr. Carrel primere mnogih živali, ki se dovajanje hrane v njihovo telesno tkivo ustavi, če isto usahne. To stanje označuje dr. Carrel za enega izmed predpogojev latentnega življenja. Če take živali brez ne-kaj tednov zopet zmocimo, se znova prebude k življenju in so sposobne normalnih funkcij. Smrti seveda ne moremo premagati, pravi dr. Carrel, pač je pa dana možnost podaljšati človeško življenje. Enako je tudi možno, da bo znanost v prihodnjih dveh ali treh stoletjih dosegla pomlajevalne človeštva.

Vrh Mount Lucanie dosežen

Najvišja gora Severne Amerike je Mount Lucania v pogorju Yucuna, Meri 5500 m in do zadnjega je kljubovala vsem držnim plezalcem, ki so se hoteli povzpeti na njen vrh. Šele letos poleti se je posrečilo dvema mladima geografoma s Harvardsko univerze prepričati tudi to goro. Studenta prvotno sploh nista mislila, da bosta preplezala do vrha. Krenila sta na pot od kanadske meje čez Walesov ledenik, odkoder sta hotela z letalom priti na ozemlje Lucanie. Vreme se je pa tako poslabšalo, da na polet niti misliti nista mogla. Edina pot, po kateri sta se mogla vrniti v civilizirani svet, je vodila čez prelaz Mount Steele.

Pa tudi tam so divjili snežni meteži. Studenta sta morala napraviti velik ovinek in tako sta prišla do gore Lucanie. Naenkrat se je vreme zboljšalo in v 2 dneh sta priple-

zala do vrha. Povratek je bil zelo težak, ker se je bilo vreme zopet poslabšalo, da so ju zalotili novi snežni meteži. Na vrhu Mount Lucanie pa vendar le vihra zastava ameriškega zemljepisnega društva s Harvardsko univerzo, čeprav razcefrana v viharjih.

Tako je življenje

Na policijskem ravnanstvu v Curihu so ovekovčeni odtisi prstov Benita Mussolinija. Kot politični emigrant se je moral Mussolini nekoč seznaniti s curiško policijo in za vsak slučaj so hoteli imeti odtise njegovih prstov. To nedostojno ravnanje boste se bridko obžalovali, je dejal Mussolini ogorčeno zdravnik, da je med političnimi revolucionarji na vsem svetu nekaj 80 takih, ki jih smatramo za vredne časti, da imamo odtise njihovih prstov v svojem arhivu.



Leta 1922 je prišel Mussolini po pohodu na Rim v Lausanne na sestanek z lordom Curzonom in Poincarejem. Nekaj dni prej je bil razveljavljen dekret, s katerim je bil Mussolini pred 20 leti izgnan iz Švice kot nevaren revolucionar. Višji uradnik švicarske policije je prišel v hotel, da bi dobil od Mussolinija navodila glede varnostne službe. Pri tej priliki je vprašal, ali je bilo gospodu ministrskemu predsedniku v vsem zadovoljeno. Povsem zadovoljen sem, gospod komisar, je odgovoril Mussolini. Potem je pa smeje pokazal skozi okno hotela na most rekoč: Se spominjate, gospod komisar? Tam je most, kjer me je vaša policija pred 20 leti aretirala. Komisar se je pa smeje priklonil rekoč: Tako je pač življenje, gospod predsednik.

Graziani vpokojen?

Po še nepotrjenih vesteh iz Milana bo bivši italijanski podkralj v Abesiniji general Graziani upokojen, ker je baje židovskega porekla. Proti temu je baje nastopil oficijelno maršal Badoglio, načelnik italijanskega generalnega štaba, ki je baje izjavil, da bo rasna zakonodaja Italiji samo škodovala, ker bodo z njo izločeni iz armade mnogi odlični častniki.



V italijanski vojski in mornarici je 8 generalov in 4 admiralji, ki so nearijskega porekla in ki jim grozi zdaj upokojitev, če se nje izjemoma ne bodo protizidovski ukrepi omejili.

Morda ne veste,

Da imajo v Angliji zanimiv izum, ki se je zelo dobro obnesel in ki je močno v rabi. To je električno dvigalo ob stopnišču, speljano torej poševno. To je neke vrste stol, ki se premika po steni stopnišča od ene ploščadi do druge. Naprava je zelo enostavna in ne stane mnogo. Zato se je hitro razširila tudi v stanovanjskih hišah, kjer bi zavzelo navadno dvigalo mnogo prostora, ne glede na to, da je tudi neprimerno dražje.

Da uporabljajo v Ameriki mleko v kozmetične svrhe. Ameriške mlekarne so pridobile več filmskih zvezd, da se umivajo izključno z njihovim mlekom. Mleko zelo dobro učinkuje na kožo in mlekarne so že jele prodajati naležaj v ta namen pripravljeno mleko.

Da je fizikalno tehnični zavod v Berlinu ugotovil, da se astronomski dan vedno bolj krči. Praktično pomeni to, da se suče naša zemlja okrog svoje osi vedno hitreje. Ta pospešitev je pa tako neznatna, da praktično sploh ne prihaja v poštev.

POSTENOST

— Meriška, kako si drznete gledati tako zapeljivo mojega moža?
— Motite se, gospa, saj nisem tega storila, jaz sem poštno dekle.
— Kako da ne, saj sem samk videla.
— No, če sem pa res storila, sem storila samo zato, ker mi je gospod obljubil, da me vzame, ko postane vdovec.

Država naj v enaki meri upošteva in podpira vse tri naše velesejme

Ljubljana, 24. septembra. Z letošnjo jesensko razstavo prireditelj je praznoval zagrebski velesejem svoj jubilej. Ob tej priliki so hrvatski dnevniki posvetili tej ustanovi dobrohotno in simpatično pisane članke, v katerih so zlasti poudarjali zasluge zagrebskega velesejma na gospodarskem, tujsko - prometnem in kulturnem polju, zahtevali večje pomoči s strani oblasti, zlasti občine in države in prikazali potrebo po čim ožji kolaboraciji med jugoslovenskimi velesejmi v Ljubljani, Beogradu in Zagrebu.

Tako piše »Jugosl. Gvozdar« v svoji 34. številki med drugim: Zagrebski Zbor je zelo privlačen za tujce, zlasti za obiskovalce iz pokrajin okoli Zagreba, ker s svojimi atraktivno - kulturnimi ter gospodarsko-poučnimi nalaganji omogoča spoznavanje Zagreba z obiskovalci in obratno. Desettisoč prihajajo na vsako zagrebsko velesejmsko prireditev, povečajo promet in s tem znatno dvigajo gospodarsko-prometne koristi mesta. Zato ima prvenstvene koristi od zagrebskega velesejma mesto samo. — S kulturnega stališča moramo ugotoviti, tako piše »Gvozdar«, da je naloga zagrebskega velesejma zelo obsežna, ker mnogim in premočnim s svojimi razstavami, razlagami in nazornimi demonstriranjem odkriva horizonte, nove znanstvene pridobitve in moderno tehniko. — Z gospodarskega stališča pa znatno podpira domačo gospodarsko delavnost in jo dovaja v zvezo z najmodernejšo tehniko izdelovanja. Potom sejnja spoznavajo posredniki, kaj se dogaja na gospodarskem polju po svetu. Tudi država ima mnogoterne koristi od delovanja zagrebskega velesejma. On je spona in vez med obiskovalci in razstavljalci, med producenti in konzumenti in tako omogoča državi, da pride do onih finančnih ekvivalentov, ki za njo rezultirajo iz takega gospodarsko-komeričnega dela na bazi nujnih trgovskih medsebojnih odnosov. — Mesto Zagreb, mestna občina, pa ima od zagrebskega velesejma in njegovega delovanja in razvoja pač največje koristi. Baš radi ZŽ prihajajo vsako leto po dvakrat v Zagreb desettisoči obiskovalci, od katerih ima mestna občina velike konjunkturne koristi in Zagreb z veseljem pričakuje svoje vsakoletne obiskovalce, ki prihajajo, da potrosijo svoj denar.

Vse to priznavajo sicer merodajni krogi, vendar pa je treba temu priznanju dati tudi materialno podlago. Gospodarstveniki se zavedajo koristi zagrebskega velesejma in podpirajo to eminentno gospodarsko-kulturno ustanovo tudi gnotno. Drugače pa je za državo in mestnim poglavarstvom. Država se je sicer poborila, da podpre beograjski velesejem, kar smatramo za povsem pravilno, ker ima končno država koristi od te ustanove, ki služi v čast in ponos dežele v naših odnošjih napram inozemstvu. Istotako je podprla beograjski velesejem tudi beograjska občina, ker se zaveda, da je ta izvor gospodarsko-kulturnih pridobitev in dohodka Beograda. V tej zavesti je beograjska občina globoko posegla v svoje blaginje, da pripomore k zgraditvi svojega velesejma. Beograjski velesejem je srečno našel v svojem mestnem poglavarstvu in državi močnega zaščitnika: pogledati pa je treba, kaj je dosegel zagrebski velesejem pri svoji občini in zlasti državi. To vprašanje predvsem zanima zagrebsko in sploh hrvatsko javnost, ker je ta zasluzila, da ima v svoji sredi pomembno ustanovo gospodarsko-kulturnega značaja zagrebski velesejem. Končno, če imata država in mesto materialne, propagandne, moralne in kulturne koristi od te ustanove, je v redu, da najde ta ustanova vsaj take protiusuge pri svojih partnerjih, da ji omogočijo obstanek, razvoj in napredek. Lepo je, ko se zamore pohvaliti beograjski velesejem, da mu pomagata občina in država in ljubljanski velesejem, da mu pomagajo gospodarstveniki in mestno poglavarstvo. Na žalost pa tega v večjem obsegu o zagrebski velesejem ne moremo reči. Čas je, da se pričnemo baviti s tem problemom. Zagrebski velesejem se mora razširiti, zato potrebuje podpore, posojila in novo dodatno zemljišče v komplementu dosedanjega razstavišča. To urediti je predvsem sveta dolžnost zagrebske občine, pa tudi države, ako reflektira na to, da se lahko reče, da je ona podprla zagrebski velesejem z enakim ekvivalentnim doprinosom, kakor zgradišče beograjskega velesejma. O tem vprašanju je potrebna javna diskusija, v kateri ima prvo besedo mestna občina, ako neče, da se ji bo v bodočnosti očitalo, da je zanemarila skrb za to ustanovo, ki brez kredita in podpore ne more doseči zadovoljivih uspehov in bi jo v nasprotnem primeru znala ubiti materialna neodvisna konkurenca drugega velesejma. Naša želja je, da se zagrebski velesejem s pomočjo mestne občine in države

čim prej dvigne na ono višino, ki mu pripada, kar z velikim zanimanjem pričakuje in zasleduje vsa hrvatska javnost. Zagrebski velesejem privede stotisoče gostov v Zagreb in v znatni meri afirmira mesto.

Nadalje razpravlja »Gvozdar« o novem uspehu beograjskega velesejma s tem, da so se merodajni krogi odločili zgraditi na njem velik državni paviljon, ki bo obsegal 5.500 m² prostora in bodo v njem zlasti razstavljeni proizvodi naše državne industrije oziroma državnih gospodarskih podjetij. Ta ko bo etatizirana industrija prišla do popolnega izraza. »Gvozdar« hvali to zamisel, pri tem pa pripominja, da bi se država ne smela ustaviti na regionalni osnovi. Morala bi iti dalje in napraviti za vse tri velesejme enako. Kakor bo na beograjskem velesejmu, tako bi morala biti država zastopana tudi na zagrebskem in ljubljanskem s svojimi lastnimi razstavnimi paviljoni. Tu ni nikakega opravčila, da bo samo beograjski velesejem obogatel, ker

tako kakor beograjski, uživata tudi oba ostala velesejma v državni mednarodni ugled in sloves. Zato je treba vse tri velesejme enako tretirati. Etatizirana industrija je narodno bogastvo vseh državljanov in ima svoje domene na vseh treh velesejmskih področjih. Zato naj se ekvivalentno postopoma napram vsem trem, kar je več kot upravičeno iz gospodarskega, nacionalnega in prestižnega vidika.

Tako »Gvozdar« in zagrebski velesejem. Podobne, če ne hujše prilike in skrbni tajejo naš ljubljanski velesejem, ki je najstarejši v državi in se z največjimi težavami sam vzdržuje brez primernih podpor, kakršnih so v splošnem deležni velesejmi v Evropi. Ena prednost pač ima ljubljanski velesejem pred zagrebskim, namreč, da uživa poleg dobrohotne naklonjenosti gospodarstvenikov tudi eno domačih oblasti, zlasti mestne občine. Ljubljanski velesejem, ki si je pridobil v svojem 18-letnem delovanju in obstoju najmanj take gospodarske in kulturne zasluge kakor zagrebski, stoji pred prepotrebno novo gradnjo razstavišča. To vprašanje ni samo vprašanje velesejmske uprave, marveč celokupne javnosti in upravičeno pričakujemo, da si bomo znali v slogi pomagati s potrebno in ekvivalentno pomočjo države.

Kranjske občinske zadeve

Najetije novih posojil: poldrug milijon za šolo, en milijon za vodovod — Nakup zemljišča za kopališče

Kranj, 24. septembra. Po skoro dvomesečnem odmoru se je sredi vršila 15. redna občinska seja. Udeležba odbornikov je bila precejšnja, prvič menda v povojni dobi je bil na občinski seji zelo dobro zastopan tudi avditorij. Na dnevnem redu je bil namreč predlog vodovodnega odbora in občinske uprave, da vsi lastniki hiš, zidanih po l. 1920, plačajo 1 in pol odstotno takso od vrednosti svojih hiš kot prispevek k stroškom gradnje nove projektirane vodovoda. Razumljivo, da so bili hišarji zelo razburjeni nad omenjenim predlogom, saj bi se ta prispevek sukal med 1.000—do 3.000—pri navadnih stanovanjskih hišah in vilih, pri drugih bi bil pa še večji. Večina novih hiš je pa obremenjenih se s hipoteko, da lastniki s težavo zmagujejo plačevanje obresti in amortizacij. Zato so se lastniki novih hiš zbrali v lepem številu čez 20 oseb in prišli na občinsko sejo, kjer se je imela obravnavati tudi za nje tako važna zadeva. Seveda je bila njihova pravica le molče prisostvovati živahni razpravi.

POROČILO ŽUPANSTVA

V svojem poročilu je g. župan Česen najprej poročal o stanju občinske blaginje, ki je meseca julija izkazala din 2.150.596.— dohodkov in 2.020.345.— izdatkov, tako da je bilo prebitka din 198.251.— din; v mesecu avgustu so dohodki znašali din 2.505.638.—, izdatki din 2.316.780.—, prebitok pa din 188.858.—. Minister prosvete je podpisal odlok, da se v Kranju odpre letos 1. razred meščanske šole, ostali razredi pa postopoma. Materialne izdatke krijejo občinske uprave kranjskega sreza. Zaprošeno je tudi že za otvoritev 2. letnika. Za 1. razred se je prijavilo 133 učencev in učenec, tako da bo imel 3. paralelke, za 2. razred se je prijavilo 30 učencev. Trije razredi meščanske šole bodo v dekliški šoli na Pungradi, 1 pa v gimnaziji. Šola potrebuje tudi prostor za pisarno.

ZA ŠOLO SE POLDRUG MILJ. POSOJILA
Sledilo je poročilo finančnega odbora. Poročevalec g. Fock je obrazložil, da za dokončno dovršitev šole in notranjo opremo potrebuje občina še približno poldrug milijon dinarjev, kateri znesek se mora najeti kot posojilo pri kakem denarnem zavodu. Občina se je obrnila na 3 zavode. Pokojniški zavod sploh ni odgovoril. Ljudska posojilnica v Ljubljani je zahtevala 8% ne obresti. Mestna hranilnica v Kranju pa 7%. Pri tej priliki je g. župan pojasnil, da bodo znašali stroški gradnje šole din 5.469.000.— in oprema din 640.000.—, torej skupaj din 6.109.000.—. Izplačalo se je že din 1.864.845.— ter din 2.104.000.—, industrija, ki bo v celoti posojila din 2.150.000.—, mora iz tega posojila plačati še din 700.000.—, tako da primanjkljaj znaša še cca din 1.400.000.—. Ravni g. Košnik je kritiziral, zakaj je sedanji občinski odbor ukinil pobiranje trošarin. Na njegovo vprašanje, ali je industrija že plačala še iz prejšnjih let dolžno trošarino, je g. župan pojasnil, da je to storila le tovarna »Semperit«, z ostalimi tovarnami pa tečajem pogajanja in urgence že 1 leto. V skrajnem slučaju se bo občina poslužila sodne izterjave. Končno je bil navedeni predlog g. Focka, da se za dovršitev šole najame še 1 in pol milj. posojila pri Mestni hranilnici v Kranju na 13 letno amortizacijsko dobo 7½ %, sprejet.

NAKUP ZEMLJIŠČA ZA KOPALIŠČE

Občinski odbor je g. župana pooblastil, da vodi pogajanja z lastniki zemljišča, kjer se bo gradilo novo kopališče. Občina je kupila od Struplja Janeza 2678 kv. m gozda po din 5.— in 1090 kv. m pašnika po din 10.—. Skupna vrednost tega zemljišča znaša din 32.000.—. Mesto denarja pa je občina dala Struplju 6566 kv. m gozda v Prevoli. Od Jagodičeve se je kupilo 6535 kv. m v dolini po din 5.— in 307 kv. m paroboka po din 20.— torej skupaj 6942 kv. m sveta za din 40.000.—; potem pa še 327 kv. m njive po din 16.—. Te cene so bile določene že po predhodnih kupčijah. Skupaj se je Jagodičevi plačalo din 61.232.—. Od Jožeta Lokarja se je kupilo 137 kv. m po din 16.— to je din 2192.—. Zadnje male parcele so se morale kupiti radi arondacije zemljišča. Vse komplekse namenjen kopališču meri 12.174 kv. m, ki bi brez zamenjave stal v denarju din 95.600.—. Te cene so bile vsebovane v županovem pooblastilu. Proti gradnji kopališča v Strašehi dolini je govoril ravni g. Košnik. G. Colnar je predlagal, naj se nakup zemljišča ne odobri. Končno je bil predlog uprave sprejet z večino glasov. Proti je glasovalo 7 odbornikov.

ZA VODOVOD MESTO TAKSE — POSOJILO

Predlog vodovodnega odbora in občinske uprave, naj se za kritje stroškov, ki pri napeljavi novega vodovoda pripadajo kranjski občini, uvede 1½ % taksa od vrednosti vseh hiš, zgrajenih po l. 1920, je zagovarjal g. župan K. stroškom bo prispevala država 2 milj., banovina 1 in pol milj., ostali znesek 1 in pol milijona pa morajo zbrati zainteresirane občine. Na kranjsko občino odpade okrog 1 milj. din. Če bi ta denar imeli pri rokah, bi lahko začeli z delom takoj, kajti načrti in proračun so že odobreni, banovina bo pa iz Vreše dobavila cevi, ki se bodo odplačevale 10 let. V pričetku meseca oktobra bo že vodovodna obravnava. Skupno bo novi vodovod od Predvorja do Kranja veljal din 4.700.000.— pri čemer so všteti tudi odcepki za vasi Predoslje, Suha, Kokrica, Mlika, Bobovec in odškodnine. Občinski odbor je že v prejšnji seji sprejel sklep, naj se pobira ta taksa od hiš in sicer od l. 1935 dalje. Finančni efekt bi pa bil prevelik, zato se je predlog glasil, naj se taksa pobira od l. 1920 dalje. V tem slučaju bi znašal efekt te akcije din 800.000.—, s čimer bi se moglo že pričeti s terenskimi deli za glavni vod. Stari hišarji so pa itak prispevali k staremu vodovodu. Terenska dela bodo veljala din 737.000.—, cevi pa 2.150.000.—. S posebnim kreditom po 4% jih bo banovina nabavila v Vrešu in bodo občine plačevale letne anuitete po din 200.000.—. K temu bosta obvezani tudi občini Stražica in Stara Loka kamor se bo vodovod podaljšal. Kranjska občina je porabila do sedaj letno 168.000 kubikov vode, za katero je na vodarini prejela din 168.000.—. Iz tega zneska, na so se krili le tekoči izdatki.

Če bi se vodarina zvišala za 1 din pri kub. metru, bi to letno zneslo 200.000 din. Proti uvedbi navedene takse se je dvignil splošen odnor. V razpravi so posegli odborniki gg. Kerč, Rotar in Košnik. Po daljšem razmotrivanju je občinski odbor soglasno sprejel predlog, katerega je stavil podžupan g. Košnik: Da se omogoči takojšnji pričetek

del, naj občina najame posojilo v znesku do 1 milijona din, obenem pa se vodarina pri kub. metru zviša za 1 din in se bo s tem zneskom vsako leto odplačevalo to posojilo. Din 700.000 se bo porabilo za prva dela, nekaj pa za odškodnino. Če bosta tu država in banovina držali besedo, prihodnje leto vode ne bo več manjkalo in bo s tem rešena življenjska zadeva mesta Kranja. Po tej salomonski rešitvi perečega vprašanja so si na občinski seji navzoči hišarji vidno oddahnili in veseli zapustili dvorano.

OSTALI SKLEPI

Vdovi po nadstaračku Keteju se bo skozi 2 leti plačevala miloščina po 400 din mesečno. Svoj čas že v proračunu določen letni prispevek 110.000 din državni policiji se sedaj na prošnjo banovine zviša na 140.000 din z utemeljitvijo, da več občina za državno policijo ne bo prispevala pod nobenim

pogojem. Državna uprava naj zvišano miloščino krije sama.

V zadnji točki je izvolil občinski odbor na predlog g. Krča upravo meščanske šole, v katero pridejo go.: ravni, Košnik, dr. Aljančič, Bitenc in Tomažič, na odbornik pa pride iz straziške občine, da jih bo skupno 5. Dalje je občinski odbor odobril znesek 20 tisoč din kot najnujnejši kredit za razne stroške in zlasti za učila bodoče meščanske šole. S 1. aprilom 1939 se bo pa vetačil v proračun primeren znesek. Končno se je obravnavalo nekaj nujnih predlogov in sicer prevzem poti na Zlatem polju med občinske ceste ter o stozah na hrjanski strani novega mostu. Ker občina potrebuje v šoli na Pungardi eno sobo za pisarno in knjižnico meščanske šole, je odpovedala ga. Gašperlinovi stanovanje, pač pa ji bo zato preskrbela drugo brezplačno stanovanje.

Težak položaj absolutov tekstilnih šol

Izseljevanje teh delavcev je težka socialna rana na našem narodnem telesu

Maribor, 23. septembra. Prejeli smo: Vsak dan čitamo v naših časopisih o rapidnem razvoju naše mlade tekstilne industrije. Vidimo razne posnetke modernih stavb, ki so s svojo zunanostjo zelo prikupljive čitalčevemu očesu, a še bolj so prikupljive razne statistike, kakor n. pr. o proizvodnji, kar pomeni obenem tudi dobičkanostni prihod. To vse današnjemu zavednemu Jugoslovensku ugađa, da se pri nas ravno tako lepo razvija industrija kakor se je v bratski Češkoslovaški in v drugih povojnih državah. To odobravanje pa ne bi se morebiti izražalo v taki meri, ako bi bili poučeni o stvarih, ki ravno tako pripadajo razvoju naše domače tekstilne industrije, in to je žalostna točka današnjih dni: zaposlitev domačih tekstilnih tehnikov, v prvi vrsti absolutov jugoslovenskih šol. (Ker tu pride zopet v obzir podcenjevanje naših šol pred inozemskimi, kar je najvidnejše vpravl v tekstilni stroki.)

Kdo so prav za prav ti absolutentje tekstilnih strokovnih šol v Jugoslaviji, katerih imamo še danes tri (Kranj, Leskovec, Zagreb)? To so v glavnem še vsi mladi bodoči mojstri v svojih najboljših letih, polni ambicije in dobre volje. Ali vsa ta njihova mlada volja se ubija in uničena izgublja. In kdo je temu kriv? Vodka naših domačih tekstilnih tvornic, saj z nami postopajo, kakor da nimajo pojma, kaj se pravi teoretično izobraziti se v katerikoli stroki in potem stopiti k praktičnemu delu. Vedno čitaš po oglasih, da so potrebne strokovne moči, toda le z dolgoletno prakso. In kdo pride tukaj zopet samo v ozir — tuje, ker imajo le oni dolgoletne »izkušnje« (ako

jo imajo) v svojih domačih tvornicah, ki so starejši ko naša mlada tekstilna industrija. Kaj bomo pa mi, ki še nimamo dolgoletnih »izkušenj« in mogoče celo samo absolutiramo tekstilno šolo? Nam preostane, da pozabimo in pustimo svojo stroko, da pozabimo svoj trud pri šolanju in trud naših staršev, ki so nas šolali. Vprašamo se: kam pa sedaj! Kje se bomo mogli izpopolnjevati in praktičnem delu in uporabljati svoje teoretično znanje, dobljeno v šolah in v naši domači industriji? Na žalost tega ne razumemo današnji vodje domače industrije. To pa bi morali razumeti, saj je naša domača tekstilna industrija ravno tako mlada kakor smo mi.

Ako te pa sprejmejo (seveda moraš imeti protekcijo), naletiš zopet na nove zapreke — strokovno osebo tvornice, kakor vemo, so ti »strokovnjaki« večinoma tuji in sedaj ti škodujejo in ti preprečujejo vsako uveljavljanje in napredovanje. In razen tega nisi deležen poštene besede in pogleda svojih kolegov-tujcev. In kaj nam sedaj pomagajo razne strokovne organizacije, ki obstojajo, ko se pa moramo boriti za njihov in naš obstoj z nadloveskimi močmi? Kaj moremo proti industriji, ki je skoraj vsa plod tujega kapitala.

Ostane nam samo še pomoč oblasti z njeno zakonodajno moč in da vloži več truda in paznje za našo še mlado stroko, da nam pribori pravico, za katero se moramo mi sami še tako mladi boriti, namestu da se borimo za napredek naše v bodoče čisto domače tekstilne industrije. — Brezposelni absolutent.

Važnost gledališkega abonmaja

Zakaj je gledališču potreben stalen krog obiskovalcev

Ljubljana, 24. septembra. Veliko število gledaliških prijateljev in tudi drugih krogov se ne zaveda dovolj velike važnosti gledališkega abonmaja. Kaj je bistvo te uvedbe? Jasno je, da je gledališče, ki ne prejema svojih potrebam odgovarjajoče dotacije, navezano predvsem na čim večje število gledaliških obiskovalcev, ki mu zagotavljajo možnost obstoja, kajti z obiskovalci gledališče stoji in pade. Kakovost gledaliških predstav zavisi razen od izbire repertoarja in od artističnega dela igralcev — predvsem od obiska gledalcev. Ali se zavedajo vsi, ki si žele dosegati čim višje umetniške ravni našega slovenskega gledališča, da zavisi uresničenje te želje v veliki meri od njih samih? Čim večje število gledaliških obiskovalcev zagotovi posameznim predstavam visoko število repertoarja, kaj je posledica tega? Omejitev škodljive hiperprodukcije predstav, ki zahteva hitrega, zato pa umetniško manj temeljitega študija. Večje število repertoarja ene predstave omogoči igralcem temeljito poglabljanje v posamezna dela ter virtuozno obvladovanje vseh potankosti posameznih vlog. Na ta način so zagotovljene predstave resnično visoke umetniške kvalitete, ki so prvi pogoj za razvoj in rast gledališča.

Visoko število stalnih gledaliških obiskovalcev pa pomeni za gledališče dragoceno moralno oporo, ki je ena izmed izredno važnih pogojev za uspešno delovanje zavoda.

Miselnost in način, kako sprejemajo abonenti in drugi obiskovalci gledališča predstave različne književne ali etične kvalitete, je za razvoj ali nazadovanje gledališča velikega pomena. Občinstvo se mora zavedati, da z omalovaževanjem literarno vred-

nih in sprejemanjem manjvrednih predstav zavira razvoj umetnosti, zato je nujno potrebno da pozna in se popolnoma zaveda svojih moralnih obveznosti, ki jih ji nalaga stalni obisk gledališča. Zaveda, da nosi z odobravanjem ali odklanjanjem različnih predstav moralno soodgovornost za razvoj gledališča, mora biti vedno živa.

Poleg naštetih dejstev pa je krog stalnih gledaliških obiskovalcev važen tudi iz povsem materialnih razlogov, kajti s stalnimi dohodki od njihovega obiska, je omogočen nezadostno dotiranemu gledališču razvoj na čisti materialni podlagi, tako da lahko angažira prvovrstne umetniške moči (ter s tem še poviša umetniško raven), da razpolaga z ustreznimi sredstvi za uprizaritev večjih del, ki terjajo, bodisi radi številnega ansambla, dragatega materiala in razkošne inscenacije, večje izdatke. Vsakomur je pač jasno, da moramo resnično uspevati le tak kulturni zavod, ki se lahko oslanja na najmočnejšo moralno podporo s strani občinstva in ki stoji na solidni materialni podlagi — oboje pa mu omogoča v današnjih razmerah in pod današnjimi pogoji samo čim večje število stalnih gledaliških obiskovalcev — abonentov. Kot protiusluga nudi gledališče abonentom izredno ugodnosti bodisi v repertoarju, umetniškem ali materialnem oziru za najvišjavnostno zanimanje in sodelovanje pri svojem kulturnem delu.

Ponavljamo, da je v današnjih dneh bolj kot kdaj prej potrebna živa zavest odgovornosti za našo slovensko kulturo, kajti bolj kot kdaj prej moramo gojiti in posvečati vso pozornost ohranitvi svojih narodnih dobrin, med katere spada v prvi vrsti Narodno gledališče. Maša SL

NAJLEPŠE MODELE

JESENSKIH IN ZIMSKIH PLAŠČEV, KOSTUMOV IN OBLEK PRINASA DAMSKA KONF.

PAULIN, LJUBLJANA, SELENBURGOVA UL. 1 IN KONGRESNI TRG 5.

GEORGES OHNET:

SERGEJ PANIN

ROMAN

Princesa je pa ponosno zmajala z glavo in se nasmehnila, rekoč:

— Ti ga ne poznaš, mati, to je plemič: zelo nedostopen je in več se doseže pri njem, če se človek ukloni njegovi volji, kakor pa če mu nasprotuje. Ti ne odobravaš načina njegovega življenja, ker ga sploh ne razumeš. Jaz ga razumem. Kaj hočeš? On pripada drugi rasi, kakor midve. Njemu je potrebno izbrano razkošje, ki je čisto odveč tebi in meni; on bi ga težko pogrešal, saj je dovolj trpel, dokler je bil siromašen. Zdaj hoče dohiti zamujeno. Res je, da delava nekatere neumnosti, toda kaj je tebi do tega?

Za koga si trdi prisluzila premoženje? Zame. S kakšnim namenom? Za mojo srečo!... No, torej, jaz sem srečna, če morem obkrožiti svojega princa z vsem sijajem, ki mu tako lepo pristaja. Hvaležen mi je zato, ljubim me, a njegova ljubezen mi je najdražja na svetu, ker čutim, da bi umrla istega dne, ko bi me nehal ljubiti.

— Mihelina! — je vzkliknila gospa Desvarennesova vsa iz sebe in nervozno objela hčerko. Mlada žena je počasi položila svojo kradrosto glavo na materino ramo in ji zašepetala tiho na uho, kakor dih vetriča:

— Saj vendar nočeš streti mojega življenja. Razumem tvojo nezadovoljnost. Upravičena je, to čutim. Ti ne moreš misliti drugače, ker si marljiva in preprosta žena, toda prosim te, žrtvuj mi svojo sovražnost, preženi svoje misli, zapri v sebi svoja čustva in ne reci nobene besede več — iz ljubezni do mene.

Mati je bila premagana. Nikoli ni znala kljubovati temu prosečnem glasu, nikoli ni znala ničesar odreči tem mehkim ustnim, ki so se dotikale njenega vratu in njenih ust.

— Ah, kruti otrok, — je zastokala, — ti ne slutiš, kako mi trga srce.

— Saj se strinjaš z menoj, kaj ne, mamica? — je zašepetala Mihelina in krepko objela njo, ki jo je tako obžalovala.

— Stori, kar boš želela, — je dejala gospa Desvarennesova in poljubila lase svoje hčere, te zlate kodre, ki jih je tako rada božala in poljubovala.

Na terasi so še vedno plesali. V senci so se sukali plesni pari. Radostni glasovi so se razlegali in Savinien je naglo prihajal z Marechalom in Zuzano po stopnicah.

— Ah, teta, to ni prav, — je zaklical že od daleč. — Če si prispela sem, da bi nam vzela Mihelino in jo pridržala samo zase, te pošljemo nazaj v Pariz. Manjka nam ena plesalka za križno kadrijo. Pojdite, princesa. Zunaj je svež zrak in dobro se bomo zabavali.

— Gospod Le Bred je natrgal pomaranč, — je

pripomnil Marechal, — in z njimi se žoga na nos, gospod de Tremblay je pa ves obupan nad uspehom zvestega tovariša in predlaga, da bi razsvetlili grmovje naokrog z gorečim punčem v posodah.

— Kaj pa dela Sergej v tem splošnem veseljačenju? — je vprašala Mihelina smeje.

— Govori na terasi z mojo ženo, — je odgovoril Cayrol, ki se je bil takrat pojavil na hodniku. Mlada družba je smeje odhajala in izginila v temi. Gospa Desvarennesova se je ozrla na Cayrola. Bil je miren in srečen. O ljubosumnosti ni bilo duha ne sluha več.

Skozi šest mesecev od dneva poroke je bankir budno opazoval svojo ženo. Nobene njene kretnje ni prezrl, nobene besede preslišal in nikoli ni opazil v njenem vedenju nič sumljivega. Tako se je pomiril in vrnil ji je svoje zaupanje, to pot za vedno. Končno, tako se mu je zdelo, se je zelo izpremenila. Njen uporni duh se je polegel. Iz ponosnega in vrtoglavega dekleta je bila postala skromna, prijazna in nekoliko resna žena. Cayrol ni znal čitati misli svoje življenjske družice in zato je bil prepričan, da se je takrat po nepotrebnem razburjal, da je bila Ivanka zbežanost samo prehodna. Izpremembo svoje žene je pripisoval sebi in bil je ponosen na njo.

— Cayrol, storite mi uslugo in odnesite to koč, ker me bole oči, — je dejala gospa Desvarennesova v strahu, da bi bankir ne opazil izpremembe v njenem obrazu, nastale po pogovoru s hčerjo.

— Potem pa prosite Ivanko, naj pride za trenutek k meni. Rada bi govorila z njo.

— Z veseljem, — je dejal Cayrol. Vzel je koč z mize in jo odnesel v sosedno sobo.

Tema je pomirila gospo Desvarennesovo. Slišala je, kako na terasi plešejo. Tako burno življenje je ugajalo Mihelini. Zaman je poskušala dokazati ji, da bo to veseljačenje grob njene sreče. Mlada žena si je zatiskala ušesa, da ne bi slišala in zapirala je oči, da ne bi videla. Gospa Desvarennesova se je v duhu vpraševala, da-li ne presoja zla prestrogo in dali nima prevelikih oči. Toda na drugi strani se je zavedala, da se ne moti. Lahko je opazovala družbo okrog sebe, moške in ženske. Povsod sama vihravost, vrtoglavo in hlastanje po užitkih. Če bi mogel človek pogledati v vse te močlane, bi ne našel v njih nobene koristne misli, v teh srcih pa nobene plemenite želje. Vsi ti ljudje niso živeli z duhom, niti z dušo; živeli so samo z živci. In te so napevali, da je bilo naravno čudno, da niso popokali. Živeli so v brezdelju. Le begali so sem ter tja kakor vervece v kletki. In ker so se premikali, so mislili, da stopajo naprej. Govorili so med seboj. A če bi se jim kdo približal, da bi poslušal njihov pogovor, bi bil osupnil. Slovesa je bila ubila v njih vsako vero.

Vera, rodbina, domovina: same čenče, tako so mislili ti ljudje. Pred očmi so imeli en sam cilj: uživati. Uživali za vsako ceno in nepestrano. Taki so bili v moralnem pogledu.

Na obroke dobite povsod!



Za isto ceno kot proti gotovini pa je pri
ANASTAS PAVLOVIČ,
največje manufakturno skladišče v Jugoslaviji.
BEOGRAD — ZAGREB — LJUBLJANA.
Ustanovljeno l. 1844.

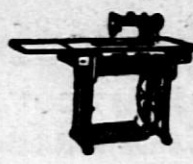
Oglejte si našo zalogo v Gajevi ul. 5, pasaja »Nebotičnik«:
ALOJZ ŠPETIČ, komis. trg.



Otroški vozički
najnovejših
modelov



Dvokolesa,
motorji,
trickli



Šivalni
stroji
pogreznjivi

PO ZELO NIZKI CENI — CENIKI FRANKO

»TRIBUNA« F. BATJEL

LJUBLJANA, Karlovska cesta 4 — Podružnica MARIBOR,
Aleksandrova cesta 26

STE SE ŽE PREPRIČALI,

da Vam je »SLAVIN« pri snajenju štedil-
nika, jedilnega pribora, emailiranih predme-
tov, steklenine, medenine i. t. d. neobhodno
potreben? »SLAVIN« Vam vse to osnaži
brez drugih pripomočkov. Zahtevajte pri
svojem trgovcu samo domače čisto

SLAVIN

VABILO

na izredni občni zbor delniške družbe
NARODNA TISKARNA
V LJUBLJANI,

ki se bo vršil dne 10. oktobra 1938 ob 11. uri dopoldne v
uredniških prostorih v Knafljevi ulici št. 5

DNEVNI RED:

1. Naznanila predsedstva.
2. Dopolnilna volitev članov pregledovalnega odseka.
3. Slučajnosti.

OPOMBA: § 18. družbenih pravil določa:

Kdor hoče na občnem zboru glasovati, mora položiti svojo
delnico s kuponi in, če se glasi na imetnika, tudi s talonom
vsaj pet dni pred občnim zborom v družbeno blagajno.

Upravni odbor

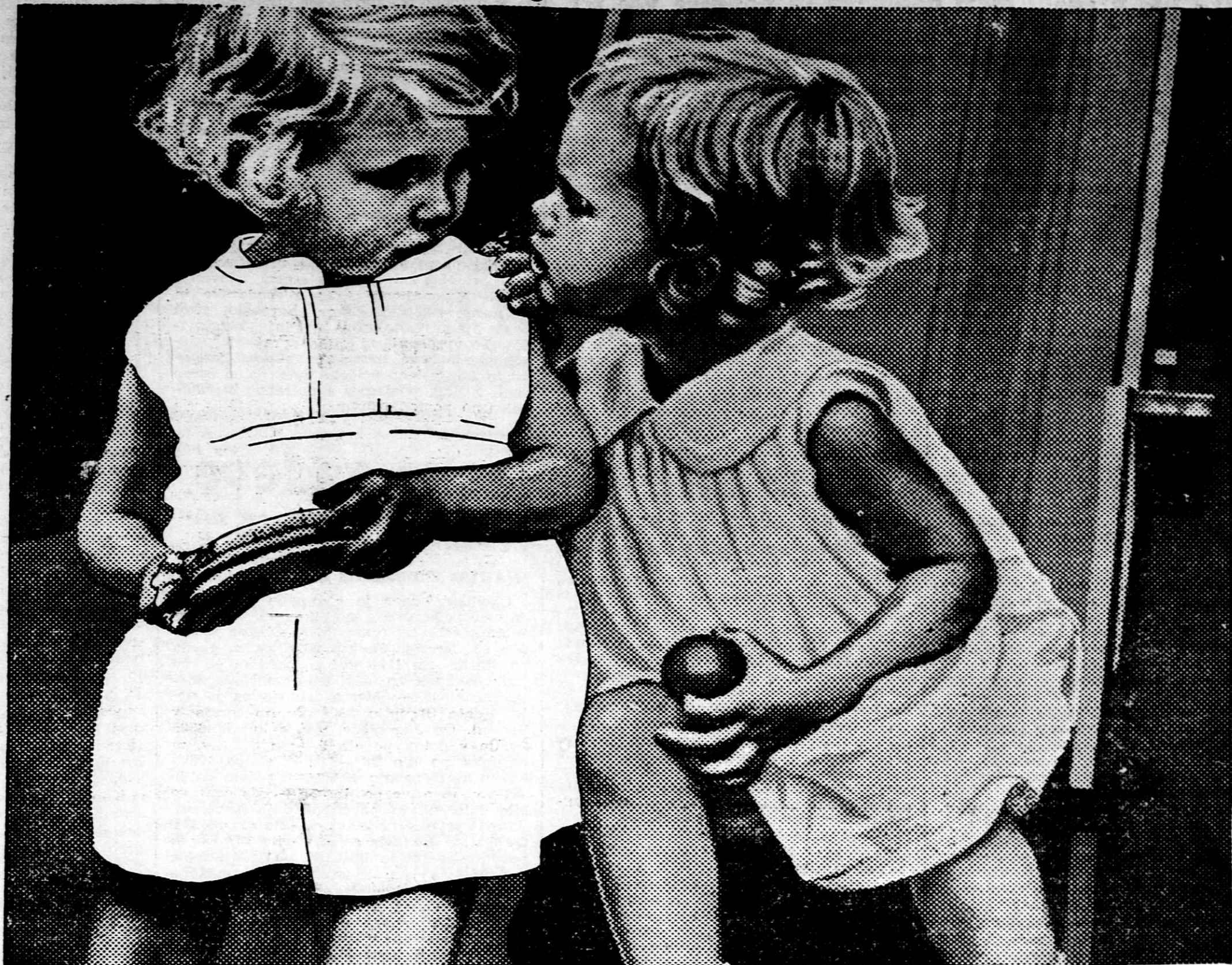
„NARODNE TISKARNE“

Makulturni papir

proda

uprava „Slovenskega Naroda“
Ljubljana, Knafljeva ulica št. 5

Mati je mislila, da je Ivankina obleka bela..



... dokler ni videla poleg nje Vere v Radion beli obleki!

Njen materinski ponos je užaljen! Ivanka je videti naravnost zanemarjena poleg sosedinega otroka? In vendar je obleka sveže oprana, pa je tako sivkasta!

Da, popolnoma belo je perilo le tedaj, če je popolnoma čisto, če so odpravljeni iz tkanine prav vsi tudi najmanjši delci nesnage. To napravi Radion s kisikovimi mehurčki, ki se razvi-

jajo pri kuhanju in pronicajo neprestano skozi tkanino. Odstranijo tudi zadnjo sled nesnage, tako da zgubi perilo sivkasti odsev. Brez primera belo - to je Radion belo perilo.

SCHICHT^{OV}
RADION

NI ČISTEJŠE BELINE OD RADION BELINE

MALI OGLASI

Beseda 50 par, davek posebej. Prekliti, izjave beseda Din 1,-
davek posebej.
Za pismene odgovore glede malih oglasov je treba priložiti
znamko. — Popustov za male oglase ne priznamo.

RAZNO

Beseda 50 par, davek posebej.
Najmanjši znesek 5 Din

DEŽNE PLASČE
balon svila, vetrne suknjice,
obleke, perilo i. t. d. si nabavite
najbolje in najceneje
pri **PRESKERJU**,
Ljubljana, Sv. Petra cesta 14.

50 PAR ENTLANJE
ažuriranje, vezanje zaves, peri-
la, monogramov, gumbič, Ve-
lika zaloga perja po 6.75 din.
»Julijana«, Gosposvetska c. 12.

MALINOVEC

pristen, naraven, s čistim slad-
korjem vkuhan — se dobi na
malo in veliko v lekarni dr. G.
PICCOLI, Ljubljana, nasproti
»Nebotičnik«.

LOKAL

Iep, vogalen, v novi hiši na
prometnem kraju se takoj odda.
Pozve se pri Mauriču, Beži-
grad 1. 2273

Za Din 10.000.—

je proti nezgodi zavarovan vsak,
kdor kupi **kolo** pri

MAGDALENCU
V Račah.

KLIŠEJE

ENO
VEČERJAVNE
JUGOGRAFIKA
SVETETANA 12/23

PRI SPECIALISTU

v kopališču Okrožnega urada
se lahko pedikirate vsak dan
od 8. — 19. ure nepretrgoma,
tudi ob nedeljah in praznikih.
V ponedeljkah se od 8. — 12.
stranke ne sprejemajo. — Rud.
Avbelj. 2277

KUPIM

Beseda 50 par, davek posebej.
Najmanjši znesek 5 Din

ZLATO

najbolje plačam.

B. RANGUS, zlatar, KRANJ.

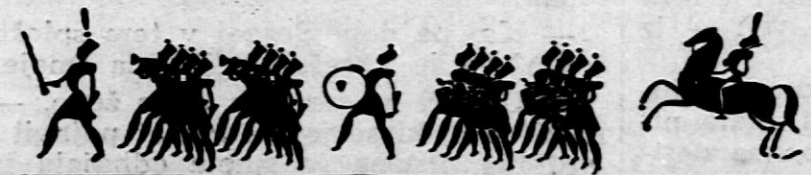
SLUŽBE

2.500 DIN

potrebujete, da zaslužite 1000
Din mesečno. Pišite: »ANOS«,
Maribor. S.M.

KNJIGOVODJA

korespondent za slov., srbo-
hrvatski in nemški jezik, steno-
graf in strojeopisec z dolgoletno
prakso v trgovski pisarni in
tudi v odv. pisarnah, želi pri-
merne mesto. Gre tudi na
deželo. Ponudbe prositi pod znač-
ko »Starejša, izvežbana moč«.



Vse, kar na svetu se dogaja, najhitreje radio naznanja!

»BLAUPUNKT« — »INGELENE« radio samoprodaja:
»TEHNIK« J. Banjai, Ljubljana
Miklošičeva cesta 20 (palata Okrožnega urada).

PRISPELA JE NOVA POŠILJKA

šibeniškega prvovrstnega vina.

Toči se v Prešernovi ulici 5 in v restavraciji »LLOYD«
Sv. Petra cesta.

Jutri, v nedeljo, ob 2. pop. velika vinska trgatev. Priporočila so
RESTAVRACIJA »LLOYD« — BUJAS.



**DRŽAVNA RAZREDNA
LOTERIJA**

Srečke za 1. razr. stanejo:

Cela Din 200.—
polovična Din 100.—
četrtinka Din 50.—

Dobitki v tekočem 37. kolu ostanejo
isti, kot so bili v 36. kolu in bo že
v 1. razredu premija Din 300.000.—

**Žrebanje 1. razreda se
vrši 12. oktobra 1938.**

Vsem cenjenim interesantom se vladno
priporočamo, da si čimprej nabavijo ozir.
rezervirajo srečke za 1. razred 37. kola pri

GLAVNI KOLEKTURI

ŠAGRIN

dr. z o. z.

Ljubljana, Frančiškanska 5.

Svoje stalne odjemalce, kateri hočejo imeti
tudi v bodoče iste srečke, kot so jih imeli
dosedaj, najviljudneje prosimo, da nam to
čimprej ustmeno ali pismeno sporoče, da
zamoremo njihove srečke rezervirati, ker
je za tekoče 37. kolo zelo veliko povpraše-
vanje po srečkah iz naše kolekture.

NAJBOLJŠA RADIJSKA REVILJA je

NAŠ VAL

SPOREDÍ evropskih radijskih postaj na vseh valovih,
roman, novela, modni pregled, novice iz radijskega sveta,
filmska smotra, nagradni natečaj.

UPRAVA: Ljubljana, Knafljeva ulica 5.
Mesečna naročnina samo 12.— dinarjev.